

נגדיל תורה

במה ללומדי התורה

גליון 6
תשרי תשפ"ז

מפתח המאמרים

דבר המערכת

ה' אורי וישעי

על לשוננו כבר שגורים המילים המרגשות של נעים זמירות ישראל, דוד המלך ע"ה, במזמור 'לדוד ה' אורי וישעי'. וחז"ל ביאור ש'אורי' זה ראש השנה, ו'ישעי' זה יום הכיפורים, וכי 'יצפנני בסוכו' מרמז על חג הסוכות הבעל"ט.

ובאמת, כשבחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, ולא דווקא חרב נוקמת נקם ברית, אלא אף חרב הגזירות והקיצוצים המושטים על עמלי התורה, הרי אז מקום ההגנה, המפלט הבטוח והשמירה העליונה היא בתוך 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי', וההצפנה שלנו בתוך הסוכה, כי 'יצפנני בסוכו' - שומרת עלינו מ'ביום רעה יסתרגי בסתר אהלו' ועד התוצאה המיוחלת, 'בצור ירוממני'.

כי מהות הסוכה הקטנה, מהות הדירת ארעי, היא לשמור עלינו מסכנות הרוח והגשם האורבות לפתחנו, בהבנה עמוקה שרק 'שבתי בבית ה' יכול להביא לנו את הישועה, ואת השמירה.

מהות השמחה בחג הסוכות, על מחילת עוונותינו ביוה"כ, היא על החיבור החדש עם בורא עולם, נקיים מעבירות וזכים מחטאים, נפש מצוחצחת הכמחה לעשות רצון בוראה.

כיום, בית המדרש נותר מקום המפלט היחיד הרגוע של תורה בטהרה. מחוץ לשאון היומיום, מחוץ לטרדות הפרנסה, בריאות, חינוך ומשכנתא, מחוץ לעדכוני החדשות המציפות את העולם ממזרח מערב צפון ודרום. אל מול כל זה - ממתין לנו בית המדרש, מאיר באור יקרות, אור התורה.

בס"ד חסדי ה' לא תמנו, ורשת הכוללים 'אור התורה' בארה"ק ממשיכה בתנופת עליה והתפתחות, כשכל העת נפתחות מסגרות חדשות, נקבעים סדרי לימוד נוספים, וחבורות צעירות אף ותיקות ממשיכות בדרך העולה בית קל.

רק שם, בנקודה הפנימית של עמל התורה בסופו של יום, בו הלימוד הוא מתוך בחירה אישית להתקדמות ועליה, תוך התפנות מוחלטת מכל הפרעה והסחת דעת - שם בוקע אור התורה. שם זה מהות הסוכה הקטנה, שאמנם נחשבת כ'מצוה קלה שאין בה חיסרון כיס', אך כולנו יודעים את ההקרבה מחד, ואת התועלת הרבה והאושר העילאי, מאידך.

ובסיימה של שנה, ובפתחה של שנה חדשה, זכות וחובה היא להודות ולהלל. על שנה שבה בתי המדרש המו אדם, על אורה חמה ומלבבת, של שותפות ואחות אחים של כל בני החבורות די בכל אתר ואתר, על ראש הכולל שליט"א ועמו מנהלי הכולל הנכבדים, המוסרים נפשם להצלחת, הגדלת והעצמת 'רשת אור התורה', מתוך נעימות, חיוך ואוון קשבת, וכמלאך המלטף ואומר גדל!

זכות נוספת היא להודות לעצי החיים, מחזיקי הכולל הנותנים מאונם והונם, עבור המשך העמדת מבצר תורה זה, ובזכות שותפותם הקבועה ועמידתם האיתנה לימין הכולל, זכינו לפריחה כה גדולה.

יתן ה' ויזכו הלומדים, התורמים והמחזיקים, עם כל עמך בית ישראל לגמר חתימה טובה, ולשנה של שפע וס"ד, עליה בתורה והצלחה בכל מעשה ידיהם, שנת גאולה וישועה.

מערכת 'נגדיל תורה'

חטאנו לפניך

הרה"ג שר שלום בן זכרי.....ב

הערה בדברי רבינו יונה

הרה"ג יקותיאל גליק.....ה

מצות שעיר המשתלח

הרה"ג יעקב פלדמן.....ו

תפילה אחר חצות ברה"ב בשבת

הרה"ג ח.ד. ח

טבילה ע"ג כסא

הרה"ג יצחק דייץ.....ט

קניית ד' מינים לקטן

אחד הלומדים.....יא

סדר קריאת התורה בשמחת תורה

אחד מבני החבורה.....יב

כמה דכייף איניש דעתיה טפי

הרה"ג יחזקאל ארנטרובי.....יד

ענינו של יום

סוכות ושמחת תורה.....טו

תגובות על עלונים קודמים

בני החבורה.....טז

סיקור הקמת 'אור התורה'

פרק א'.....יח

מהנעשה והנשמע.....כ

הושענא לעמלי אור התורה.....כו

קח סגור.....כז

ברכות ואיחולים.....כח

הרה"ג שר שלום בן זכרי שליט"א

ראש כולל הלכה - רמות

חטאנו לפניך

דהיינו הדברים האלה שהם ראשית ואחרית טוב ורע היו קרובים והיה אפשר להשיג אותם והקדוש ברוך הוא ברא להם עומק והרחיק את ההשגה של הדבר הזה מהבריות וצריך לבאר אם דבר עם דברים אלו הם דברים טובים אם כן מדוע צריך להרחיק אותם ואם הם לא דברים טובים מדוע צריך לבוא אותם.

אלא העשרה דברים אלו הם התשתית של העולם והם הכוחות הבסיסיים שעליהם נוצר העולם ואדם צריך להשיג אותם בשביל לעשות רצונו יתברך ולכן השם ברא אותם קרוב לאדם שאדם יוכל להשיג אותה אבל אם היה משאיר את זה קרוב לאדם אז לא היה לאדם שום עבודה בעולם שהרי השיג את כל מה שצריך להשיג לכן הקדוש ברוך הוא הרחיק מהאדם את עשרה דברים אלו שיצטרך בעבודתו להתקרב אליהם בחזרה ולכן יצר את העומקים של כל כוח וכוח בבריאה נתן עומק בשביל להרחיק אותו מהשגת הברואים ולכתחילה לא ברא אותו רחוק ובעומק מהברואים, שאם היה בורא אותם רחוק אז לעולם לא היינו יכולים להתקרב אליהם, וכן אדם לא היה מרגיש חיסרון בשביל שירצה להשיג את עשרה דברים אלו לכן הקדוש ברוך הוא ברא את עשרה דברים קרובים אל האדם שהוא ירגיש שזה חלק ממנו ואחר כך מרחיק אותו ממנו ואז הוא מרגיש שיש לו חיסרון והוא רוצה להתקרב ולהשיג את אותם עשרה דברים בחזרה וזהו עיקר עבודתו של האדם להשיג את העשרה כוחות האלה שעל ידם נוצר העולם.

אפשרות לעבודה ולחטא

ואחר שהקדוש ברוך הוא יצר את העשרה עומקים ויצר מקום ליצירת העולם, ברא עולמות והחריבם דהיינו ברא עולמות קדושים והחריב אותם והוריד אותם למקומות נמוכים והתפקיד שבני אדם זה להעלות את אותם עולמות בחזרה למקומם הראשון וזה שיהיה ליצור לאדם עבודה בעולם הזה שעליה יקבל שכר.

ואחר כך ברא שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם וביום רביעי הוא ברא את שני המאורות הגדולים העולם היה מתוקן בצורה כזאת שיש רק להתקדם בעבודת השם לבנות את העולמות שנשברו וכן להשיג את העשרה עומקים אבל עדיין לא היה מקום לעשות חטאים ולעשות פעולות נגדו יתברך ח"ו מכיוון שהקדוש ברוך הוא רצה שגם יהיה ניסיון לאדם בשב ואל תעשה שיהיה לו צד לעבור את רצונו והוא לא יעבור את רצונו ויקבל גם על זה שכר לכן מעט את הלבנה דהיינו שיותר לא יראו את מציאותו יתברך בצורה מוחלטת אלא יהיה כיסוי לרצונו יתברך שאדם יוכל לחשוב שהוא יכול לעשות דברים נגד רצונו יתברך אבל בלי מיעוט הירח לא היה שייך לעשות עבירות כלל.

נסירה

וכן שהקדוש ברוך הוא יצר את האדם תחילה יצר את הזכר והנקבה שהם מחוברים אחד לשני אחור באחור ואחר כך הפרידם והביא את האישה אל האדם, ועשה את הקירוב והריחוק הזה משום הסיבה שביארנו לעיל שאם היה בורא את האיש והאישה נפרדים אז

בעשרת ימי תשובה אנו אומרים בתפילה זוכרנו לחיים ולפי דברי האר"י ז"ל אנו מכוונים אז את הנסירה דהיינו שאנו מכוונים את התרדמה שהקדוש ברוך הוא הפיל על האדם הראשון ולקח אחד מצלותיו הוא בנה מזה את האישה כך אנחנו בכל שנה על ידי אמירת זכרנו עושים את הנסירה מפרידים את הנקבה מן הזכר של שנה זו [כל שנה נחשב כזו"ן חדש]

וצריך לבאר מדוע אתה בעשרת ימי תשובה אנו עושים את הדבר הזה. ועוד כותב האר"י ז"ל שצריך לומר שיר המעלות ממעמקים כל עשרת הימים של עשרת ימי תשובה שהם אותם העומקים שכתוב בספר יצירה וכל יום אנו אומרים שיר המעלות ממעמקים כנגד עומק אחד וביאר האר"י ז"ל שעומק בגימטריה רי"ו, ורי"ו בגימטריה גבורה ובשער הכוונות דף צ"ג ע"ג שרי"ו זה דין ממותק וצריך לבאר כיצד עומק שהוא בגי' גבורה הוא ממתק את הגבורה ומה השייכות העומקים לעשרת ימי תשובה.

הגמרא במסכת פסחים דף מ"ד וכן בנדרים ל"ט ע"ב אומרת תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם תורה תשובה גן עדן גיהנום כסא הכבוד בית המקדש שמו של משיח, תשובה שנאמר בטרם הרים יולדו וכתוב ותשב אנוש עד דקה ותאמר שובו בני אדם ע"כ וצריך ביאור מדוע צריך תשובה קודם שנברא אדם והרי עדיין אין חטא ואין מה לתקן.

ועוד צריך לבאר דברי הגמרא שהקדוש ברוך הוא מעט את הלבנה ובראש חודש אנחנו מביאים שיער לה' שהקדוש ברוך הוא אומר לישראל אני עשיתי כביכול חטא שמיעטתי את הלבנה ותביאו אתם שיער חטאת בשביל לכפר על אותו חטא לכאורה קשה איך שייך לימר שהקדוש ברוך הוא עשה כביכול חטא ואם נאמר שהוא עשה חטא אם כן למה אנחנו צריכים להביא את השעיר בשביל לכפר עליו.

ועוד צריך לבאר את דברי הגמרא בברכות ל"ב ע"א אלמלא שלש מקראות אלו התמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד כתיב אשר הרעתי, וחד דכתיב כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל, וחד דכתיב והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר וכו' ועוד כתוב בגמ' שם משה הטיח דברים בהשם שאמר כסף וזהב שנתת להם עשו לעגל ואומרת הגמרא שהקדוש ברוך הוא הודה למשה שנאמר וכסף וזהב הרבתי להם וזהב אסור לעגל, צריך ביאור וכי לקדוש ברוך הוא יש חלק בחטא של עם ישראל.

עשרה עומקים

ונבא לבאר את הקושיות הנ"ל לפי המשנה בספר יצירה בפרק א' שהקדוש ברוך הוא ברא עשרה דברים ומהם ברא את העולם ואלו הם עומק ראשית ועומק אחרית עומק טוב ועומק רע עומק רום ועומק תחת עומק מזרח ועומק מערב עומק צפון ועומק דרום ע"כ, כל עומק ועומק הקדוש ברוך הוא ברא אותו ונתן לו עומק וזהו עומק ראשית עומק אחרית הביאור של עומק זה לשון ריחוק

התשובה עלית דרגה

ואם נתבונן בדבר הזה נראה שמכוח התשובה לא רק שאנחנו חוזרים לאותו מקום שמשם הגענו אלא אחר שאנחנו עושים תשובה אנחנו נמצאים במקום הרבה יותר טוב ממה שהיינו קודם, כגון שאנחנו מתקנים את פגם הלבנה אנחנו אומרים שהלבנה תהיה כחמה והחמה תהיה כאור שבעת הימים, דהיינו החמה תהיה יותר גדולה מאשר הייתה קודם, וכן האדם שנוצר מחובר עם חוה והם היו אחור באחור עם כותל אחד וודאי שצורת החיים שאיש ואישה נמצאים מחוברים גב זה לזה זה חיים הרבה פחות טוב מאשר שהם נפרדים זה מזה וחיים כל אחד נפרד ויכולים להיות פנים בפנים זה עם זה, ואם כן אחרי שאדם מחזר אחר אבדתו והוא מוצא אותה והוא נמצא ביחס של פנים ופנים עם אשתו זה הרבה יותר טוב ממה שהיה קודם שהם היו בחינת אחור באחור, וכן אדם שעשה תשובה כתוב בגמרא שמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, והסיבה שכיוון שכבר עשו את תיקון העולם ותיקנו את העניין של תשובה אז הכוח הזה של תשובה מעלה אותם למקום שלולי התשובה הם לא יכלו לעמוד בו, וכן מצינו באדם שחזר בתשובה מאהבה שזדונותיו נעשו לו זכויות ולכאורה יש מצוות שאדם לא יכול לקיים אותם כגון אכילת קודשים שהיום שנחרב הבית אין לנו אכילת קודשים אבל אם אדם אכל בשר של נבלות וטרפיות ואחר כך חזר בתשובה מתוך אהבה אז אותה אכילה של איסור של נבלות וטרפיות נהפך להיות אכילה של מצווה כמו אכילת קודשים אם כן על ידי כוח התשובה אדם יש לו מצוות שלולי כוח התשובה לא היה לו את זה [וחס ושלום שאדם יגיד אם כן כדאי לך טוב לחזור בתשובה שעל זה נאמר שכל האומר אחטא והשוב אחטא והשוב הם מספקים בידו לעשות תשובה דהיינו שהכוח הזה של תשובה נברא רק בדיעבד אחרי שאדם חטא וחזר מתוך אהבה שהוא מקבל זכויות יתרות אבל אם אדם לכתחילה מנצל את כוח התשובה בשביל לחתור זה ודאי שלא יספקו בידינו לעשות תשובה וישאר בחטאו וישא את עונו].

ומתוך הדברים שנאמרו נראה שיש הבנה עמוקה יותר בעניין התשובה שבמחשבה ראשונה נראה שהתשובה נבראה היות ואדם חטא והאדם נמצא במקום נמוך בא הקדוש ברוך הוא ונתן לו אפשרות לתקן את מה שעשה ולכן יכול לחשוב אדם שאין לו כוח לתקן שאומר עשיתי עבירה כל כך חמורה ואני נמצא בדרגה כל כך נמוכה ממלא אין בי כוח לתקן, אבל אם נתבונן במה שאמרנו שכל האפשרות לחטוא היא כיוון שיש כוח התשובה שמכיוון שהקדוש ברוך הוא ברא את כוח התשובה לכן הוא ברא את האפשרות לחטוא, ואדם יכול לחטוא רק עד כמה שיש כוח התשובה שהרי לולי כוח התשובה לא היה אפשר לחטוא אם כן אדם לא יכול להגיד אין לי כוח לחזור בתשובה שהרי אם הוא חטא בהכרח שיש כוח של תשובה והמחשבה הזו יסייע מאוד לאדם לחזק אותו לחזור בתשובה.

חטאנו לפניך

ועל פי זה נבאר מה שאנחנו אומרים בתפילה אבינו מלכנו חטאנו לפניך רחם עלינו לכאורה זה נראה דברי וידוי ולא דברי תפילה, וכל אבינו מלכנו שאנחנו אומרים אחר כך זה תפילה ולא וידוי, וכן אנחנו אומרים בוידי של יום כיפור חטא שחטאנו לפניך באונס וכו', בשביל מה אנחנו מזכירים את העניין של חטאנו לפניך מה יש בעניין שלפניך, וכן בתפילת שמונה עשרה בברכת השיבנו, אנו

לעולם לא היה בהן רצון וצורך להתחבר אחד לשני כי זה לא היה חסר להם ואם היה משאיר אותם דבוקים אחד לשני אז גם לא היה צורך לעבוד ולהתחבר יחד שהרי הם כבר דבוקים לכן הקדוש ברוך הוא יצר אותם דבוקים אחד לשני ואחר כך הפריד אותם שיהיה עניין של אדם מחזר אחר אבדתו שהאישה תהיה לו אבדה כיון שהייתה פעם מחוברת אליו הוא צריך לחזור ולחזור אחריה והיו לבשר אחד.

חטאת ראש חודש

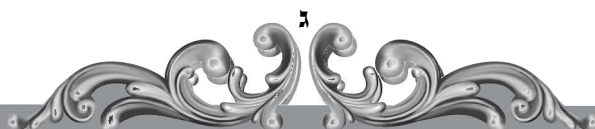
על פי זה נבין מדוע הקדוש ברוך הוא מבקש מאתנו להביא חטאת על מעשה שהוא עשה, שכיוון שכל מה שהוא עשה שיהיה אפשר לעשות חטא זה עצמו חטא דהיינו זה חיסרון שהקדוש ברוך הוא יצר חיסרון בעולם שאנחנו נצטרך להשלים אותו ולא לעשות עבירות וזה חטא, אבל כיון שסיבת החטא היתה בשביל ליצור לנו עבודה של בחינת לא תעשה שאנחנו נקבל על זה שכר לכן מי שצריך לכפר על החטא הזה הם עם ישראל שבשבי'ם נעשה חיסרון הזה, ולכן אנחנו נצטוונו להביא שעיר חטאת בראש חודש בשביל לכפר על אותו חטא שנעשה בעולם שיהיה אפשר לעשות חטאים.

וזה הכוונה שהקדוש ברוך הוא ברא את התשובה קודם בריאת העולם דהיינו שכל צורת עבודת האדם בעולם יהיה על ידי הדבר שקוראים לו תשובה דהיינו שהקדוש ברוך הוא יוצר חיסרון ואנחנו צריכים לשוב ולהשלים את אותו חיסרון וכן אחר כך הקדוש ברוך הוא ברא את האפשרות לחטא בשביל שאנחנו נוכל לעמוד בניסיון ואם לא נעמוד בניסיון עדיין נוכל לשוב בחזרה לאותו מקום שהגענו שם.

וזה עצמו הציווי שהקדוש ברוך הוא מצווה אותנו להביא שעיר לכפר בראש חודש על האפשרות שהקדוש ברוך הוא יצר שיהיה אפשר לחתוך שהוא מצווה את עם ישראל שימלאו את אותו חיסרון ולא יחטאו ועל ידי זה הקדוש ברוך הוא ימלא את חיסרון הלבנה והלבנה תהיה כאור החמה ואור החמה תהיה שבעתיים כאור שבעת הימים.

ולכן בעשרת ימי תשובה אנחנו אומרים את שיר המעלות ממעמקים שכיוון שאז זה תחילת השנה אז כלפי אותה שנה הקדוש ברוך הוא מייצר את אותם עשרה עומקים בכדי שאנחנו נוכל למלות אותה ומתוך זה שאנחנו יוצרים את העומקים של שנה הבאה זה עצמו ממתק לנו את הדין של החטאים של שנה שעברה שהרי כל סיבה כל סיבת החטא היא רק מחמת שנוצרו עומקים והרחקות מהקדוש ברוך הוא מכיוון שהקדוש ברוך הוא עצמו יצר את האפשרות של ריחוק ממנו כשאדם עושה דבר של ריחוק אז כיון שיצרת ההרחקה שהיא מאת ה' זה מסנגר עליו הוא ממתק עליו את הדין

וכן שאנחנו אומרים בתפילה זכרינו ולפי דברי האר"י ז"ל אנחנו מכוונים אז את הנסירה שנעשית בין הזכר הנקבה של אותה שנה, שכמו שהיה בבריאת העולם שהקדוש ברוך הוא הפריד את חוה מאדם הראשון אז כן עתה כלפי השנה הבאה אנחנו עושים את ההפרדה הזאת, וזאת ההפרדה היא צורה של חיסרון לצורך מילוי כמו שביארנו לעיל וזה עצמו גם כן ממתק לנו את הדין שהיות והחיסרון הזה נוצר על ידי הקדוש ברוך הוא ואנחנו חטאנו מחמת אותו חיסרון זה מסנגר עלינו בדין שהדין יהיה מותק ולא בכל עומק הדין.

ויחזור בתשובה וזה יכפר לו על הימים של שנה שעברה כגון יום ראשון בשבוע של עשרת ימי תשובה יכפרו על כל ימי הראשון של שנה שעברה אם כן בהכרח שעשרה ימים אלו הם שייכים לשנה שעברה.

אבל צריך לאמר בהכרח שהם שייכים לשנה הבאה שהרי השנה מתחילה א' תשרי, ואם הימים הראשונים יהיו שייכים לשנה שעברה, יהיו חסרים לשנה עשרה ימים, וכן זה נקרא ראש השנה, וכן שאנחנו אומרים זכרינו אנחנו בונים את הזו"ן של שנה הבאה, וכן שאנחנו אומרים שיר המעלות ממעמקים אנחנו אומרים את זה גם לצורך בניית זו"ן של שנה הבאה אם כן מוכח שעשרת ימי תשובה שייכים לשנה הבאה.

ועיין בהגר"א בפירושו על ספרא דצניעותא הפרק א' דיבור המתחיל קראו בהיותו קרוב שעשרת ימי תשובה שייכים לשנה שעברה, שזה כזמן העיבור שהאם שורש כל השנה הבאה, כך שנה שעברה מולידה את השנה הבאה, והעובר שייך לשנה הבאה, ועל ידי שאדם חוזר בתשובה חוזר לאמו, ואז הזו"ן שיוולדו מחמת מעשיו יהיו טובים יותר, אם כן משמע כאן מדברי הגר"א שעשרת ימי תשובה שייכים לשתי השנים גם לשנה שעברה מבחינת אימה שמולידה את שנה הבאה וגם את השנה הבאה כמו עובר במעי אמו שנמצים שניהם גם האמא וגם העובר, ממילא מובן איך לא חסרים לשנה הבאה עשרים יום כי עשרת ימי תשובה נספרים גם לשנה שעברה וגם לשנה הבאה ואז זה משלים את השנה שעברה וגם זה ימים של שנה הבאה וכל אחד מהם יש שלש מאות ששים וחמישה ימים כמניין ימות החמה.

אם כן בעשרת ימי תשובה אנחנו מתקנים את הלבנה שזה השנה של שנה שעברה על ידי עשרה ימים ומתקנים אותה להיות כשנות החמה ותיקון זה ותיקון מוכרח שהרי מחמת שאנחנו מוסיפים את הימים האלה האביב יהיה בזמנו ופסח יהיה בזמנו אבל בלי תוספת עשרה ימים אלו שאנו מוסיפים אותם בחודש העיבור השנה הלבנה תהיה פגומה והמועדים יצאו לו בזמנם אם כן עשרה ימים אלו זה תיקון גמור לשנה.

ולכן בעשרת ימי תשובה הימים האלו נתקנו בשביל חזרה בתשובה כיוון שבימים אלו יש שפע של אור של השלמת החיסרון של הלבנה, שזה החיסרון שיצר את האפשרות לחטא, ממילא שאנחנו מתקנים את החיסרון אז יורד השפע של תשובה של החיסרון ממילא גם אנחנו שאנחנו נמצאים באותם ימים יש לנו זכות ואפשרות בקלות לחזור בתשובה או לתקן את כל את כל העוונות שעשינו מחמת אותו מיעוט הלבנה, בגלל זה אומר הפסוק קראו ביותו קרוב דהיינו הימים האלה הם קרובים לתשובה מחמת שבימים אלו אנחנו מתקנים את הסיבה שאפשר לעשות עבירה אז כיוון שתוקן אנחנו מתקנים את העניין של האפשרות לעשות עבירה אז ודאי שאת העבירות עצמם גם מאוד בקלות אפשר לתקן ולפי דברי השל"ה הקדוש שיום הכיפורים כולל את כל עשרת ימי תשובה אם כן ביום הכיפורים טמון כוח אדיר של תשובה ולכן על יום הכיפורים נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתכם, כי היום הזה כולל בו את כל תיקון של מיעוט הלבנה שזה שורש כל החטאים.

והשם ברחמי יזכנו לזכות לעשות תשובה ולהגיע ליום הכיפורים ולזכות שיהיה נאמר עלינו כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתכם לפני השם ונאמר ונאמן

אומרים והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, ומה הסיבה לומר לפניך. אלא הביאור כדברי הגמרא בשבת פ"ט. אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו מבאר הגמרא כשנים הסדורות מששת ימי בראשית ילבינו כשלג.

ולכאורה צריך ביאור מה הכוונה כשנים הסדורות מששת ימי בראשית וכי נגזר על האדם מששת ימי בראשית לעשות חטאים הרי כתוב בתורה ובחרת בחיים כל העבירות נעשה נעשו מחמת שאדם בחר לעשות את העבירה וזהו אחד מ"ג עקרים שכל שהעבירות והמצוות שאדם עושה הם נעשו מחמת כוח הבחירה של האדם ולא שזה היה גזר מששת ימי בראשית.

אלה הביאור שכל חטא וחטא שאדם נעשה זה מכוח אותה בריאה שהייתה בששת ימי בראשית של מיעוט הלבנה, ומכוח מיעוט הלבנה נהיה אפשרות לחטא, ומכוח זה חטאנו, וזה מה שאומר המדרש שכיון שחטאיכם כשנים מששת ימי בראשית וכיוון שזה בכוח מששת ימי בראשית לכן כשלג ילבינו שזה עצמו יוצר לאדם לימוד זכות שכיוון שהאפשרות לחטא הקדוש ברוך הוא ברא את זה אז זה יוצר לו זכות שהקדוש ברוך הוא ילבין את חטאיו.

ועוד שכיוון שכל מה שנוצר החטא זה רק אחרי שהיה אפשרות לחטא אז לכן שייך שכשלג ילבינו ולכן אנחנו אומרים חטאנו לפניך רחם עלינו כיוון שהחטא היה לפניך דהיינו החטא הקדוש ברוך הוא בעצמו יצר את האפשרות לחטא זה ילמד עלינו זכות שירחם עלינו, וכן אנו אומרים החזרנו בתשובה שלמה לפניך, שאנחנו מבקשים שיחזירו אותנו בתשובה שלמה לפניך, כמו שאתה יצרת לפניך את עניין התשובה קודם החטא ואנחנו עושים שיהיה תשובה שלמה אותה תשובה שאתה יצרת עוד לפני החטא.

עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים זמן מסוגל לתשובה.

על פי זה נבאר מדוע בעשרת ימי תשובה זה הזמן שמיועד ומסוגל לחזור בתשובה כמו שאומר הפסוק קראו ביותו קרוב אלו עשרת ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים.

והביאור שהרי כל האפשרות לחטא ומחמת מיעוט הלבנה שכיוון שנמתעטה לבנה היה אפשרות לחטא וידוע שיש שנת החמה ויש שנת הלבנה, שנת הלבנה יש בה שלש חמשים וחמשה ימים כמניין שנה ומניין ימי החמה שלש מאות וששים וחמישה יום א"כ יש עשרה ימים בין שנת החמה לשנת הלבנה כתב הגר"א בביאורו על סיפרא דצניעותא שעשרת ימי תשובה הם המשלימים את ימי הלבנה שאותם עשרה ימים שחסר בימי הלבנה של שנה שעברה אנחנו משלימים אותם על ידי עשרת ימי תשובה, וכן כתב השל"ה בהקדמת תולדות האדם אות כ"ב.

ועל פי דברי הגר"א יש לדון האם עשרת ימי תשובה שייכים לשנה הבאה או לשנה שעברה לכאורה נראה שזה שייך לשנה שעברה שהרי בעשרת ימי תשובה שאנחנו חוזרים בתשובה וזה מועיל לדין של ראש השנה שהוא על מעשינו של שנה שעברה שהרי זה אומר ששנה שעברה לא עשינו את העבירות האלו ולפי זה נפסק הדין לשנה הבאה, אם כן ממה שמועיל תשובה בשביל הדין שהוא על פי שנה שעברה בהכרח שעשרה ימים אלו שייכים לשנה שעברה, וכן כותב השל"ה שעשרת ימי תשובה הם שורש כל הימים של שנה שעברה, ויום הכיפורים כולל בתוכו את כל עשרת הימים ממנו משתלשל שנה חדשה, ולכן נקרא בספר יחזקאל פרק מ' פסוק א' ראש השנה שנאמר בראש השנה בעשור לחודש, ואומרת הגמרא בערכין י"ב. שזה ראש השנה של יובל שהוא ביום הכיפורים, וכן מוכח מדברי האר"י ז"ל שעשרת הימים הם של שנה שעברה שהרי כותב האר"י ז"ל שבכל יום מעשרת ימי תשובה אם אדם מתענה

הרה"ג יקותיאל גליק שליט"א חבורת תורת משה - שירה חדשה

הערה בדברי רבינו יונה בשע"ת

ומבואר בדבריו שהאיש שארע לו כן דרך מקרה אין עזיבת החטא נחשבת כשרץ בידו, אלא הוא חלק מדרכי התשובה שיודה ויתחרט תחילה ואח"כ יעזוב דרכו.

ומעתה יש לעיין, שבהמשך דבריו (העיקר החמישי) כתב רבינו יונה 'ומודה ועוזב ירוחם, פירוש אף על פי כי יסודות התשובה שלשה, החרטה והוידוי ועזיבת החטא, החרטה והוידוי בכלל מודה, כי המתודה מתחרט. ואין תשובה פחותה משלש אלה, כי המתחרט ומתודה ואיננו עוזב החטא דומה למי שטובל ושרץ בידו, אכן מודה ועוזב, ירוחם, כי הוא בעל תשובה אף על פי שיש לתשובה מדרגות רבות כאשר בארנו'. הרי שדיבר כאן על מי שנאמר עליו 'ומודה ועוזב ירוחם' דהיינו מי שחטא על דרך מקרה, שענין החרטה ועזיבת החטא אצלו הוא חלק מדרכי התשובה ואינו ענין למחזיק השרץ בידו, וא"כ מה שהמשיך שבלא עזיבת החטא לא תקובל תשובתו כיון שדמי למי שאוחז השרץ בידו אינו מוכרח, דלא היה לו לומר אלא שלא השלים דרך התשובה. וצ"ע.

העמיד רבינו יונה בשער הראשון בעיקר השני 'עזיבת החטא' שישנם ב' מיני חוטאים שסדר עזיבת החטא שונה אחד מחבירו. האחד הוא מי אשר חטא על דרך מקרה כי התאווה תאוה ויחזק עליו יצרו ויתקפהו, ולא נחלצו רעיוניו וחושיו בפגעו בו, ולא מהרו לגעור בים התאוה ויחרב וכו', שעליו נאמר 'ומודה ועוזב ירוחם', הזכיר תחלה 'ומודה' על החרטה והוידוי, ואחר כך 'ועוזב', שעזיבת החטא רק אחרי החרטה והוידוי.

אך יש אחר שהוא האיש המתייצב על דרך לא טובה תמיד, וגבר על חטאיו דורך בכל יום, ושונה באולתו ושב במרוצתו גם פעמים רבות וכו', שדרך תשובתו הוא דבר ראשון לעזור דרכיו הרעים ורק אחרי כן יתחרט על עלילותיו הנשחתות, ויתודה לשוב אל ה', ומהלך תשובתו מפסוק אחר 'יעזוב רשע וכו' וישב אל השם', והמשל בזה הוא על מי שטובל והשרץ בידו שלא עלתה לו הטבילה, שמה שהוא מתייצב על דרך לא טובה זהו השרץ שהוא אוחז בידו, והחרטה והוידוי הם המקוה, וכל עוד לא יעזוב דרכיו דהיינו עזיבת השרץ לא תועיל לו החרטה והוידוי.

ד' מינים כנגד ישראל

אמרו חז"ל (ויקרא רבה ל, יב) "פרי עץ הדר אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים. כפות תמרים אלו ישראל, מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים. וענף עץ עבות אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה. וערבי נחל אלו ישראל, מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקדוש ברוך הוא עושה להם לאבדן אי אפשר, אלא אמר הקדוש ברוך הוא יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו, ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה".

* * *

עורר המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהנה החמירה תורה באתרוג יותר מבערבה, ובאתרוג אפילו נקטם הפיטם או ניקב כל שהוא כבר נפסל האתרוג, ואילו הערבה כשירה אף בעלים מועטים, ורק חסרון רב מאד פוסל את הערבה, ויש ללמוד מכאן כי אדרבה מהאדם השלם נדרש שלימות מוחלטת ללא פגימה קלה, ובפגימה וחסרון מועט כבר חסר בשלימות, ואילו הערבה שהיא כנגד האדם שאין בו לא תורה ולא מעשים טובים, לא נדרש מאתו הרבה, ובשעה שיש בו עלים מועטים כבר השלים את חובתו. חזו הערה גדולה עבורנו השואפים להשגת השלימות, כמה עלינו להזהר מכל פגימה אף מן הקלות ביותר.

* * *

סיפר בנו של החפץ חיים זצ"ל, זכורני כי בלמדינו בהלכות לולב ויתר המינים, וכשהגענו להלכה של הדסים שאם יבשו העלים ונשארו ג' עלים לחים בבד העליון בדיעבד כשר, ולהרבה פוסקים דוקא אם הם לחים אבל אם הם כמושים פסולים, ואף על גב שכמוש כשר בהדס, כל זה דוקא אם היו כולם כמושים, אבל בכולו יבש והבד העליון מצילו לא יכול להציל אלא אם הוא בעצמו לח לגמרי.

נאנח החפץ חיים זצ"ל ואמר: כי בשעה שהיו רוב העולם מחזיקים בתורה ובמעשים, אם כי נמצא פגמים בתורתנו ובמעשינו, לא גרע על כל פנים מכמושים, ועל פי הדחק נתרצה הקדוש ברוך הוא, אבל בימינו שבעוונותינו הרבים נמצאים הרבה מאד יבשים בלי שום לחלוחית של אמונה בה' ובתורתו, ורק השרידים היחידים מחזיקים בתורה ומצוותיה, והם צריכים להגן על כל הדור, על כל פנים צריכים להיות לחים בלי שום פגם בתורתם במעשיהם ובקידוש שם שמים.

הרה"ג יעקב פלדמן שליט"א חבורת תורת משה - שירה חדשה

מצות שער המשתלח

תרומת הדשן אחר שנעשית מצותו אי האיסור בגדר מעילה או דלשון מועלין בו ל"ד. ועכ"פ משמעות הדברים דודאי עד דחיתו יש בו איסור מעילה דכל מה שנחלקו הוא אח"כ, דהא קודש היה וחטאת איקרי וכל שלא נגמרה חובת ומצות השעיר יש בו מעילה. ובסוף הסוגיא כאן אמר רבא מסתברא כמאן דאמר מותרין לא אמרה תורה שלח לתקלה. והנה סברא זו מצינו בסוף פ"ב דקידושין גבי ציפור המשולחת של מצורע, ושם הולכת לדרכה ויכולה לילך לכל מקום, אבל כאן האברים במקום מסוים וידוע ומה שייך כ"כ תקלה. ובגבול"א הק' ילכו אחר יוה"כ ויקברו אותם ומה חשש תקלה יש כאן. ותירץ דכיון דאמרו בירושלמי דהיו שנים שלא מת והיה בורח למדבר והסקריין אוכלין אותו [י"מ] ישמעאלים וי"מ גזלנים וי"מ קלי דעת, ע' מפרשי ירושלמי, ופר"ח [מים חיים] על הרמב"ם. בכה"ג יש חשש תקלה, [אמנם ברש"י מב' דהכוונה של רבא במת. וע' שיח יצחק דאדרבה בחי אין תקלה דניכר בלשון של זהורית. (אמנם י"ל דיתכן שיקרע או שיפול תוך גילגולו בצוק)]. ומכאן סברא מוכח דמותר, וממילא בכל גווני מותר. ומב' כאן חידוש דגם שנשאר חי הוא מותר, וכן נקטו הפר"ח [מים חיים על הרמב"ם] והמנ"ח, והק' הדב"א [בסימן הנ"ל] והגרי"ז [כאן בסוגיא] הלא לא נעשית מצותו ומה יפקיע מעילתו. [והוכיח בדב"א שם דהאי סבר אדרבא אינה יכולה להתיר איסורים אלא רק להכריע איך לדרוש ואיזה דרשא מהנ"ל לדרוש, אבל כל זה אחר שנעשית מצותו.]

ג) הגר"ח ז"ל [סטנסיל] במסכת שקלים בענין לשון של זהורית, [הובא גם בחי' הגרי"ז זבחים קי"ג] ובחי' רבי אריה לייב ז"ל [ח"ב סי' לג] דייקו מלשון הרמב"ם שלא הותר בהנאה אם לא מת, דכתב בפ"ה מעבודת יוה"כ הל' כ"ב דחפו ונפל השעיר ולא מת ירד אחריו וימיתנו בכל דבר שממיתו. ואברי שעיר זה מותרין בהנאה. ומשמע דוקא שעיר שמת [ויש לעיין בדקדוק זה, דא"כ נדייק שרק בכה"ג רק כה"ג דירד וימיתנו מותר, ובפשוטו כוונתו בתיבת 'זה' למשתלח, ומכיון דין מיוחד משאר שעירים וקרבנות כתב כן. והוא דין בפנ"ע ואין שייך לשלפניו וכמה דינים בשעיר כ' שם הרמב"ם פסקי פסקי. והקשו מדוע גבי טומאת בגדים תלוי הדבר בשילוח עד דחיתו לצוק [ע' ל' הרמב"ם פ"ה מפרה אדומה הל"ו ובראב"ד שם] ולענין איסור הנאה תלוי במיתתו - לפי מה שדייקו מהרמב"ם כנ"ל.

וביאר בחי' רא"ל ז"ל [בגר"ח הדברים מבוארים בקצרה] דשני חלקים יש במצות השעיר שילוחו למדבר ומיתתו, [ודחייתו מורכבת משניהם וכדלהלן] והיינו, [כפי שהבנתי דבריו] שיש מצוה מצד העושים - הכהן

(א) מצינו ג' חלקים בענינו של שעיר המשתלח: א. שילוחו למדבר. ב. דחיתו לצוק. ג. מיתתו. ונבאר בס"ד.

ענין שילוחו למדבר הוא דבר בפנ"ע, גם ממשמעות הפסוקים שזה הדבר שנזכר בהדיא כמ"פ. ודעת ר"י בדף סח: שכשהגיע שעיר לתחילת המדבר נעשית מצותו - ויכול הכהן להמשיך בעבודה, ולד' תו"י ותורא"ש שם - אז הלבין הלשון זהורית גם מצינו שהכהן מוסרו למשלח בעזרה והותר בשביל זה כניסתו בטומאה לעזרה [דף סו:] ובזה מקיים הכהן ושלח את השעיר במדבר, [והגרי"ז הביא [במכתב ראשון בסוף חי' מרן ר"ז הלוי] בשם הגר"ח דהכהן צריך לישאר בעזרה עד שיגיע שעיר למדבר כי עד שלא נסתיימה העבודה אינו יכול לעזוב אותו מקום]. ומבואר מכ"ז דהשילוח ענין בפנ"ע גם ללא דחיתו ומיתתו. [גם טומאת בגדים תלתה התורה בשילוח, ועי'].

דחיתו לצוק, דרשו חז"ל [דף סו:] ארץ גזירה חתוכה, וכן דרשו דבר המתגזר ויורד, ובדף סד. אמרו דחיתו לצוק היא שחיטתו ויש בזה דין של אותו ואת בנו, ומב' שיש צורה שקבעה תורה לעשות בו, ואם ימיתנו בלא דחיה ביטל מצותו.

ומיתתו היא ג"כ מחויבת, ובדף סו: מבואר דאם לא מת בדחייתו ירד וימיתנו, ואפי' שיש איסור מלאכה ביוה"כ, דמצוה במיתתו. ולמדו כן מדבר המגזר ויורד, ובתו"כ [הובא ברש"י פרשת אחרי] יעמד חי - ששילוחו למיתה.

והם שני חלקים, דהנה הקשה הדבר אברהם [ח"ב סי' ח (אות ט)] מה מהני ירד וימיתו הלא לא מת ע"י הדחיה וזו מצותו, ומוכח [וכן הוא ג"כ לפי מש"כ הוא שם] דהם ב' ענינים, יש צורה של דחיה לצוק וגם אם לא מת נתקיימה מצוה זו, וגם יש חיוב שימות. וכן מב' מתלמידיו של ר"א ששאלוהו אם ירד וימיתנו, הרי דמשמע להו דמצות דחיתו נתקיימה, דהרי לא שאלו אם להעלותו שוב ולדחותו כדי שימות בדחיה.

ב) בדף סז. נחלקו רב ושמואל אם אברי השעיר מותרין בהנאה. חד יליף מ'מדבר' שהם הפקר, וחד יליף מ'גזירה' ל' חומר ואיסור - דאסורין. והקשו בתו"י מה צריך קרא להתיר תיפול"ל דנעשית מצותו ובודאי מותר. ותירצו דאיצטריך כדי שלא נילף מקרא דגזירה לאיסור. והנה במעילה יא: בסוגיא דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו הביאו הפלוגתא באברי שעיר המשתלח אי מותרין אחר שנעשית מצותו. וברש"י [=המפרש] שם מב' דלמ"ד אסורין הוא בגדר איסור מעילה, וזהו דילפינן מקרא, והגרי"ז [בספר על קה"ח יומא סוכה, כאן בסוגיא] למד מתוס' זבחים דפליגי ארש"י וס"ל דאין בזה איסור מעילה, והוא איסור מיוחד לאברי השעיר. [דומי' לזה מצינו לעיל נט: שנח' רש"י ותוס' גבי

שילוח]. ומבואר חידוש גדול, דודאי לא נסתיים השילוח, ועדיין מטמא בגדים ומ"מ עיקר שילוחו נגמר, דקרא כתיב ושלח וכו' במדבר, ובוה נתרצו העוונות, רק יש מצוה לגמור הדחיה. וחידוש השילוח נחלק לב' חלקים. וע' להלן לדעת רש"י ואולי גם יש לומר כן כאן.

ברש"י שם בסוף הפרק משמע דמהני האי נעשית מצותו דקאמר ר"י רק לענין לקרות הפרשה ולהמשיך עבודה אבל ודאי לא נגמרה מצותו, וי"ל דמודה שלא הלבין הלשון. ולפ"ז יתכן הגדר בזה ע"ד הנ"ל, דמצד הכהן א"צ יותר, דכלפי כהן נאמר בתורה ושלח את וכו' במדבר. ושלח וכו' המדברה. וזהו מצותו, וכשנעשה זה יכול להמשיך עבודתו. רק יעודו של השעיר 'לשלח אותו לעזאזל וכו' ונשא וכו' אל ארץ גזירה' וזה מוטל על המשלח. ואולי לד' התו"י ותורא"ש כשנגמרה מצות הכהן וגמרה עבודת הכפרה והלבין הלשון, דהכפרה תלויה בכהן. (וסברא זו כעין שכתבנו לעיל לד' הגבו"א, אמנם ודאי לא נימא השתא דאין איסור מעילה מחמת האי סברא, דודאי משמע דעד דחייתו יש בו מעילה, וממילא נימא דגם אחר.

ולדרך זו של רש"י יל"ד אי ת"ק דהתם פליג, דאמנם ברש"י שם משמע דלת"ק עד שיגיע לצוק א"א להמשיך עבודה, וכ"כ המאירי שם, אמנם לגיר' הגר"א שם ייתכן דכו"ע מודו לר"י בזה. ותלוי בכוונת הגהתו, אי לומר דהוא לכו"ע, או דכוונתו דהכל שם דברי אב"י, וכוונתו והא קמ"ל - ר' יהודה - כיון וכו', ודוק. [ויש שדייקו ברמב"ם דדי שהגיע למדבר להמשיך העבודה, ואי ת"ק פליג אמאי פסק כר"י. ואולי משום דאב"י. ולא עיינתי בזה]. ורבינו ירוחם בנתיב ז' כתב להדיא דדי שהגיע למדבר ול"צ שיגיע לצוק - כדי לקרא בתורה, וכ' סימן של דרכיות, הרי דסבר דל"פ.

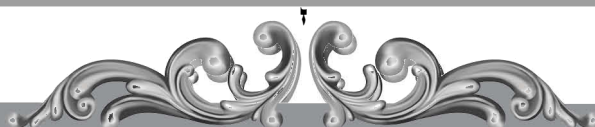
והנה סברא זו שביארנו - עכ"פ לדעת רש"י - היא כהסברא שכתבנו בביאור סברת הגבו"א ודעימיה, דחלוק חלק עבודת הכהן מחובת המשלח. אמנם א"א לומר כמש"כ שם דבגמר עבודת הכהן נגמר בו דין קדשי ה' ותו אין בו מעילה, דודאי מ' דעד דחייתו יש בו מעילה. וא"כ גם אחרי דחייתו עד מיתתו יהא בו מעילה, דמה נשתנה קודם דחיה מלאחריו. וא"כ יצא לפ"ז שיש ג' חלקים: א. שילוחו מן המדבר, וזה קיום מצות הכהן. ב. הליכתו עד הצוק ודחייתו, שזה גמר השילוח והוא חובת המשלח, וכ"ז מטמא בגדים, שכ"ז נכלל בשילוח. ג. מיתתו, שמתחלת בדחייתו, והוא חובה להביאו לידי מיתה. ועד אז יהא לו דין מעילה.

והמשלח, וזה מצות שילוחו למדבר, ויש מצוה בשעיר עצמו שיהא מתגזר ויורד ונעשה אברים אברים, ואם לא מת ימיתוהו. שמצוה להביא השעיר לידי מיתתו. וע"כ המשך עבודת הכהן בעבודה אחרת תלויה בהגעת שעיר למדבר - לר"י לראש המדבר, ולחולקים תלוי בהגעה לצוק ודחיפתו - שהיא מהשילוח כדלהלן - אבל לא במיתתו. ודין טומאת בגדים אמרה תורה במשלח, וגם דחייתו מטמאה בגדים דהיא גמר השלוח דבזה 'משלחו' במדבר וראי' משיטת ר"ש דרך בשעת דחיה יש טומאת בגדים, ופירש"י [סז:] קסבר דחיפתו וזריקתו היא שילוחו. ואמנם יש בדחיה קיום המצוה השנית - להמיתו, והוא יורד ונעשה אברים אברים. ולענין נעשית מצותו כל שלא נעשית כל מצותו הרי יש בו איסור, וע"כ רק במת מותר בהנאה. עכ"ד.

ד) ויתכן ע"פ דבריו ליישב גם דעת הגבו"א ודעימיה שגם בנשאר חי הותר בהנאה, דאיסור מעילה תלוי ב'קדשי ה', וכל זמן שעומד למצוה מסדר העבודה שבו יש בו מעילה, דמצות השילוח היא שייכת לעבודה, דהיא באה מהכהן שמוסרו לו, ואין הכהן מתחיל עבודה אחרת עד גמר השילוח, אבל מיתתו היא מצות המשלח ואין לה שייכות לכה"ג, וע"כ י"ל דהיא מצוה בפנ"ע בשעיר ואינה מסדר העבודה, וגם בלעדיה נחשב נעשית מצותו לענין מעילה דמעילה תליא בקדשי ה' דוקא. ועי' שפ"א מעילה יא: שהקשה למה יש מעילה במשתלח עד דחיתו הלא אחר הגרלה נתברר דאינו לה', וגם הרמב"ם לא הזכיר מעילה במשתלח, ובפרה הזכיר משום דחטאת קרייה רחמנא, ע"ש דבריו. והנה לכ' הלא לעיל סג: סד. מבואר דיש פסול מום ומחוסר זמן במשתלח מריבויא דלה' והוא אחר הגרלה - דקודם הגרלה א"צ קרא דאין הגורל קובע אלא בראוי לשם, ומבו' דיש בו דין קרבן גם אחר שנתברר דאינו לה', וא"כ גם אחר וידוי כל שיש בו מסדר העבודה הרי הוא קדשי ה', ומ"מ י"ל כנ"ל דחייב מיתתו הוא דין בפנ"ע ואין לו שם קדשי ה' מחמת זה. [ומשה"ק השפ"א דלא הזכיר הרמב"ם מעילה בשעיר י"ל דהוא פשוט דהרי הוא קרבן לכמה דינים, ורק בפרה שכל ענינה בחוץ ועומדת לאפרה לטהר טמאים הוזקק לכתוב. וגם אדרבה כשם שהפרה נקראת חטאת כן שני השעירים נקראים חטאת.]

ה) בסוף הפרק (סח:) מבואר שיטת ר"י שכשהגיע שעיר למדבר - היינו לראש המדבר - נעשית מצותו. ובתו"י ותורא"ש שם מבואר דלר"י אז הלבין הלשון ולא בצוק. וביארו שם דתנא דמתני' דחציו קושר בסלע וכו' פליג. [ובפשוטו גם ת"ק התם (סח:) פליג, דבעינן הגיע לצוק ממש. דהתם נחלקו מתי מתחיל בעבודה אחרת אחר

סיפר רבי חיים ברים זצ"ל, כיצד ראה את קיום המציאות שכתב החינוך ש"בטבע ארבעת המינים משמחים לב רואיהם". וסיפר "ראיתי אצל רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שבחג הסוכות היה מעמיד גלוי את הלולב האגוד בהדסים וערבות בתוך כלי עם מים, וכך עמדו בפינת חדרו כמלך בגדוד, כולו אומר יופי ולא כיסהו, כשבכל רגע ורגע משעות החג ככל יום מימי החג לא שבעה עין מראות, וכן עשה עם האתרוג שהיה לו אתרוג תימני גדול ומהודר, נקי מכל עלה ומכל רבב, והחזיקו פתוח בתוך כלי מגולה, וכל הרואה אומר "ברקאי" וכל זאת להרבות השמחה בלב, ממצות ה' ברה מאירת עינים, כדברי החינוך האמורים".

הרה"ג ח.ד. שליט"א חבורת ליבו חפץ - שירה חדשה

תפילה הנמשכת אחר חצות בר"ה שחל בשבת

הערה 22 האם יש לחלק שדוקא לסעודה ג' יש זמן ולשאר הסעודות אין זמן ואכמ"ל.

אמנם נראה דגם אם ננקוט שאין חיוב לאכול את סעודת השבת קודם חצות ואין זמן קבוע לסעוד את סעודות השבת, מ"מ אפשר שעל ידי ששונה קודם התפילה אין זה מפקיע שם צום, דבפמ"ג בסימן קנ"ז סעיף ג' כתב להסתפק האם שתיה מועילה לזה או לא, וז"ל מה שכתב המחבר אם לא טעים "מיד" מצפרא, איני יודע אם שתיה בכלל, או דווקא פת וכביצה ע"כ. אמנם עיין בערוך השולחן סימן רפ"א סעיף א' ובאלף למגן על המטה אפרים סימן תקצ"ז סק"ב ס"ל שאם שותה שתיה חמה קודם התפילה שוב יכול הוא להמתין עד לאחר חצות שהרי יצא מכלל תענית.

ב. ולפי דברינו יש לפרש עוד, דבמ"ב בהלכות שבת סימן רפ"ח כתב על דינא דשו"ע שאסור להתענות בשבת, וז"ל ולפ"ז הש"ך שמנגן ואין יוצאין מבהכ"נ עד אחר שש שלא כהוגן הוא וכו' מלבד בר"ה ע"כ. ונראה דמה שכתב מלבד בר"ה הכונה בר"ה שחל בחול, אך בר"ה שחל בשבת יהיה אסור, וכמו שכתב המ"ב גופיה בסימן תקפ"ד ס"ק ה' שכאשר ר"ה חל בשבת אסור לאחר התפילה אחר חצות.

ג. אך יש לדון בזה דמקור המ"ב הוא מדברי הב"ח, ובב"ח ביאר שיסוד ההיתר שלהם הוא מפני השיטות שס"ל שמתענים בר"ה והלכך התיר לכתחילה להאריך בר"ה אחר חצות, וא"כ יש לברר דאם אותם שיטות ס"ל כן אף בר"ה שחל בשבת א"כ גם לענין תענית יהיה מותר.

וז"ל דבר"ה שחל בשבת שמצטרף לזה גם איסור תענית מצד השבת כשלעצמה, הלכך לא התירו להאריך בתפילות באופן שיגיע לאיסור צום בשבת. ועל אף שאיסור תענית עד חצות היום לכו"ע הוא מדרבנן, וכש"כ בביאור הלכה בריש סימן רפ"ח, מ"מ העמידו דבריהם בכה"ג שלא להאריך בתפילות כדי לא לצום בשבת.

ד. עוד יש לעורר שהשו"ע בסימן תקצ"ז סעיף א' כתב וז"ל אוכלים ושותים ושמחים ואין מתענין בר"ה ולא בשבת שובה ע"כ. וכיון שהשו"ע פסק שאין מתענים בר"ה שוב אין להביא ראיה מדברי העטרת זקנים שמותר להאריך בניגונים.

אך בזה אפשר שכיון שהעטרת זקנים הביא ראיה מהנביא שכך היו נוהגים, י"ל דגם השיטות שאסרו להתענות בר"ה לא אסרו אלא תענית של כל היום ולא תענית שנמשכת עד חצות היום ולאחר מכן אוכלים. ובאמת שגם מדברי המ"ב נראה כן, דכתב בשם העטרת זקנים 'דלכו"ע' מותר להתענות בר"ה אחר חצות,

א. כתב המ"ב בסימן תקצ"ז ס"ק ב' וז"ל כתב עטרת זקנים דלכו"ע מותר להתענות בר"ה ולהתפלל עד חצות אף על גב דבשבת ושאר יום טוב אסור, וכן איתא לעיל בסימן תקפ"ד סעיף א' בהג"ה ע"כ.

והעטרת זקנים ביאר שיטתו וז"ל דכתיב בנחמיה סימן ח' [פסוק ב - ג] ויביא עזרא וגו' מן האור עד מחצית היום, ואותו יום ר"ה היה, ואחר כך אמר [שם, י] אכלו משמנים וגו', מכאן נראה לי דמותר להתענות בר"ה ולהתפלל עד חצות, אף על גב דבשבת ושאר יום טוב אסור ע"כ.

אולם במעשה רב להגר"א הלכות ר"ה אות ר' כתב וז"ל בר"ה אין מאריכין בתפילה יותר מדאי, שאין להתענות בו עד חצות דהוא כמו שארי יו"ט ע"כ. אך במ"ב פסק שאין איסור בדבר.

ונראה דכל מחלוקתם היא דוקא בר"ה שחל בחול, אך בר"ה שחל בשבת אסור להמשיך את התפילות אחר חצות. וכ"כ המ"ב להדיא בסימן תקפ"ד ס"ק ה' בשם המג"א שכאשר ר"ה חל בשבת אין להאריך בפיוטים ותפילות לאחר חצות.

וביאור הדבר נראה, דבשו"ע הלכות שבת סימן רפ"ח סעיף א' מבואר שיש איסור להתענות בשבת, ובביאור הלכה שם הביא מחלוקת הפוסקים האם איסור תענית זה הוא מדברי קבלה דכתיב וקראת לשבת עונג או מדאורייתא דכתיב אכלוהו היום וכו'. וא"כ נראה פשוט שבר"ה שחל בשבת אין סיבה שהדין של עונג שבת או את הדין של אכלוהו היום לא ינהג בה.

והנה אם טעם האיסור להאריך בתפילה הוא משום איסור צום בשבת, יש לעיין דאפשר שלא יהני אם ישתה בלבד קודם התפילה כדי להפקיע שם צום ביום זה, אלא צריך גם לסעוד את סעודת היום, דהא לצד שהוא איסור דאורייתא יסודו הוא מדכתיב 'אכלוהו' היום, והיינו שיש דין לסעוד את סעודת השבת קודם חצות היום, וא"כ גם אם ננקוט שכאשר שותה קודם התפילה כבר לא חשיב שצם אך ידי חובת סעודה עדין לא קיים.

או דלמא דכל מה דילפינן מהתם הוא שכיון שיש דין אכילה בשבת מוכח מיניה שיש איסור צום בשבת, אך לענין בזמן שבו צריך לקיים את סעודות השבת אין הכרח שמשם ילפינן ליה.

אך שורש ענין זה תלוי בענין האם יש זמן קבוע לכל סעודה בשבת או שיכול לאכול את סעודות השבת אף בזה אחר זה, ועיין שו"ע סימן רצ"א סעיף ב' וברמ"א שם בסעיף א', ובביאור הגר"א שם ולבוש, וכן בהקדמת המג"א לסימן רצ"א, אור לציון פרק כ"א בביאורים לתשובה ד', וע"ע הלכות שבת בשבת ח"ד עמוד קנ"ד

הרה"ג יצחק דייז שליט"א ראש חבורת תורת חיים - שירה חדשה

גידון בענין טבילת נדה ע"ג כסא

(לר"ש) דאין הכסא קבוע במקום מוצא המים, וגם (להרא"ש) אין כל מי המקוה עוברים על גביו והוא מוקף במי המקוה.

ואף הש"ך לקמן בסימן ר"א סקל"ז נראה שנתן מקום לדעת הרא"ש, אך למעשה לא היקל כלל נגד הראב"ד ודעימיה.

בכל זאת ברור שדעת השו"ע להחמיר כהראב"ד אף לענין דיעבד. אמנם לדעת הש"ך הנ"ל שחלק על הט"ז והלך בדעת כל גדולי האחרונים, ובראשם המהר"ם פאדואה, דכל שלא היה ראוי למדרס קודם שקבעו, אינו בכלל הגזירה אף לאחר שקבעו, לפי"ז כסא שאין אפשרות להשתמש בו לפני שקובעים אותו בכותל, (מפני שאין לו רגליים או גלגלים) יהיה מותר להטביל בו לכתחילה, ודלא כהט"ז.

ואף אם היה שייך לעשות בו איזה שהוא שימוש אחר כל שהו, מ"מ כיון שכסא זה נוצר כדי לקובעו בכותל, שפיר אינו מקב"ט, כמו שמפורש בשו"ת נוב"י יו"ד מהדו"ת סימן קלח בענין צינור, דאם תחילתו נעשה לחברו לכותל, שרי, ואם שנעשה הצינור בפנ"ע ונמלכו לקובעו אסור.

ועוד סניף נוסף להיתר בשו"ת רעק"א מהדו"ק סו"ס מ', דדן שם להתיר לטבול בתוך שידה הקבועה במים, ובסוף דבריו לאחר שמצא פתרון להר"ש ולרמב"ם והרא"ש, דן דמשום הראב"ד יש לאסור.

וכתב שיש לו צידוד להקל ולומר דדוקא בקבוע בקרקע הוי דומיא דמרחצאות ובהא החמיר הראב"ד, משא"כ בתלוי ע"פ המים שיש לומר שאינו דומה ולא יטעו ולא שייך הגזירה, ויעו"ש דנשען למעשה על סברה זו להתיר אף להראב"ד.

<<< המשך בעמוד הבא

מיו"ד סימן קצ"ח בהל' חציצה, ובסעיפים ל"א ול"ב בסוגיית גזירת מרחצאות, וסימן ר"א סעיף י"ב.

שמענו שבאחת מהערות הגדולות, משתמשים במקואות בעור של דג בעת צורך גדול (כגון לאטמי אוזניים לאשה שיש לה חור בעור התוף, ולא די לה בצמר גפן עם שמן כהצעת החזו"א סצ"ד סק"ח), ואף משמש כתוספת למושב לכסא נכים וכדו' למניעת בעיות של חציצה.

והוקשה לנו דבשלמא בהל' חציצה הכריעו שם שיש מקום להקיל בדיעבד, אבל מצד לישוב או לעמוד בשעת טבילה ע"ג כלים המקבלים טומאה לא מצאנו מנוח לכף רגלנו, שהרי מרן השו"ע פסק שם להל' כהראב"ד, הרשב"א, רבינו ירוחם, והר"ן, בביאור יישוב קושית הראב"ד על הסתירה בין הגמ' נדה ס"ו: למשנה במקואות פ"ה מ"ב, ומסקנתם שכל כלי המקב"ט אסור לטבול ולהטביל עליו, ואף בדיעבד לא עלתה לה טבילה.

וחשבנו בתחילה דשמה גוף הכסא שם עשוי מפלסטיק שאינו מקב"ט, אך כשדברתי עם אב"ד ורב העיר בטלפון הבנתי שהכסא הוא ברזל.

ויש לדון דאף אם הכסא הוא 'מחובר' בכותל ומונע באמצעות מכונת מעלית או מנוף, גם הוא דלא כהראב"ד והראשונים הנ"ל דס"ל דלא מועיל לקובעו לאחר שהוא כלי, וכמו הנידון של שליבות הראויים למדרס, דבכה"ג אף לדעת הש"ך שם סקמ"ה דפליג אט"ז הוא בכלל הגזירה, משום שהיה עליו שם כלי קודם שקבעו.

הן אמנם דלדעת הט"ז שם שכתב שהמנהג דלא כהראב"ד ודעימיה, אלא או כהר"ש או כהרא"ש, לפי"ז בכה"ג מותר לטבול לכתחילה,

<<< המשך מעמוד קודם

והיינו דגם לשיטת השו"ע שיש איסור תענית בר"ה אפ"ה עד לאחר חצות אין איסור, וכנ"ל. ה. ועכ"פ נראה שאם במנין שמתפלל הרגילות לגמור את התפילה לאחר חצות היום, עדיף שיעשה קידוש קודם תפילת מוסף ויאכל אכילה שיש בה בכדי לצאת קידוש במקום סעודה, ואז ודאי שלא נחשב שצם בשבת, על אף שלענין מצות קיום סעודת שבת יש לעיין אם קיים באכילת מזונות, וכבר האריכו בזה הפוסקים.

ולפי"ז אם הכסא תפוס ועומד באמצע המים ולא נוגע ממש ברצפת המקוה אפשר להתיר בשופי כרעק"א.

וע"פ זה נראה לדון ולחדש יותר דאף אם הכסא יושב על רצפת המקוה יהיה מותר, והוא ק"ו מאותה סברא בדיוק של הגרעק"א, והיינו דכ"ז דוקא בתיבה שיש בה צורת כלי 'שמקבל' מים בזה גזרו גזירת מרחצאות, ואעפ"כ כשהוא באויר אין חשש, דאינו דומה בזה למרחץ, א"כ כ"ש בכה"ג שכסא זה אין לו בית קיבול למים כלל ולא נועד לזה, אלא רק בהל' מקב"ט יש לו דין כלי שמקב"ט, על זה לא איירי הראב"ד לאסור כלל דלא שייך לטעות בזה לבוא לטבול בכלי המרחצאות.

וא"ת דזה אינו דהרי ספסל שאין לו בית קיבול וקיי"ל כרבי יוסי (מקואות פ"ה מ"ב) שאסור לטבול בהם. י"ל בפשיטות דספסל דומה ביותר לכלי שהרי המים עוברים עליו באופן שיש מקום לטבול מעליו, משא"כ כסא.

ושוב ראיתי דא"א לומר כן דהא הרא"ש בתשובה כלל ל"א סי' ג' הובא בב"י סעיף ל"ב, מבאר דהא דמותר לעמוד ע"ג סילונות שבקרעית המקוה משום דלא שייך בהם החשש שמא יקבענו במקום מוצא המים, ועוד שאין להם לבזבזים והם פשוטי כלי עץ שאינם מקב"ט ואינם פוסלים בשאיבה.

ואי האמת כדברינו שאף כלי המקב"ט אם אין לו בית קיבול אינו בכלל הגזירה, מדוע לא כתב הרא"ש ליישב כן, דהרי סילונות הם צינורות שאין להם בית קיבול מבחוץ, ומהא דהצריך לטעם שאין להם לבזבזים מוכח דכל שמקב"ט אסור.

אמנם באמת נראה דאין ראיה מהרא"ש כלל דלא כדברינו, דצ"ע טובא מה ענין הרא"ש לכלי המקב"ט הרי הרא"ש הוא הבר פלוגתא של הראב"ד ולא חש כלל אף לכלים המקב"ט, אלא חילק רק אם כל המים עוברים דרך הכלי או שמקיפים הכלי מבחוץ, וא"כ פשוט שהרא"ש לא בא לענות ולפתור את בעיית מקב"ט, ויעו"ש בלשונו שהוסיף דלא מקבלי טומאה 'ואינם פוסלים בשאיבה', והוא לכאור' דין נוסף שאינו שייך לגזירת מרחצאות.

והן אמת שהש"ך הבין שהרא"ש בא לתרץ לפי הראב"ד כמו שכתבתי בתחילה, אבל דבר זה קשה לאומרו, וראיית הש"ך מהוספת הב"י בבדק הבית, נראה ממש להיפך דקשה לי מה בא הב"י להוסיף בהא דכ' דאפילו להראב"ד והרשב"א דפסלי בפשוטי כ"ע

שקבעו בקרקע, התם בנסרים שראויים למדרס אבל סילונות שאינם ראויים למדרס שרי, והלא לדברי הש"ך זה גופא מה שהרא"ש אמר ואיך יתכן שהב"י שזה עתה סיים להעתיק לשון הרא"ש, יכתוב ונראה דאפילו להראב"ד וכו' הרי זה בדיוק מה שהרא"ש אמר. אלא ע"כ דאי"ז כונת הרא"ש אלא כמו שכתבנו שהרא"ש הצריך זאת לפתור בעיית מים שאובים, ולא משום גזירת הראב"ד.

ודנתי להביא ראיה לזה מתוך תשובת הנוב"י יו"ד מהדו"ת סימן קלח (הביאו הפת"ש ס"ק י"ט) שנשאל בענין מקוה עמוק מאוד, ולקחו כסא והעמידוהו במקוה ע"י חבלים, והשיב שיפה עשה השואל שגער בהם. והוסיף, שאף שהיה מקום למצוא היתר ע"פ סברא אחת שכ' הב"י לפרש דעת הרמב"ם דדוקא אם המים עוברים על הספסל, וגזרו אטו לפעמים יעמידו הספסל במקום מוצא המים, (לכאור' יש בדבריו עירוב בין הרמב"ם לר"ש), ועל סברא זו נשען גם הט"ז, מ"מ הבו דלא לוסף מהיתר הנסרים ושם שייכים כמה סברות להיתר, משא"כ ספסל שהוא מפורש במשנה לאיסור לא נסמוך על סברא חיצונית להתיר, וצויה ליטול הכסא תיכף מהמקוה.

ויש לדון בדבריו האם כונתו היתה להתיר דלא כהראב"ד, ולסמוך על הרמב"ם והר"ש, או דלמא דסבר דבכה"ג ליכא לדהראב"ד, או משום סברת רעק"א דהכסא תלוי באמצע המים, או משום הסברא החדשה דאין לו בית קיבול והיה פשוט לו דלא שייך כאן הראב"ד עד שלא הוצרך לפרשו.

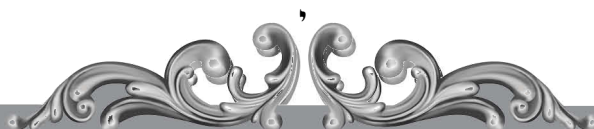
ויותר נראה דכונתו היתה להתיר דלא כהראב"ד, דאל"כ לא היה נמנע מלהעמיד סברות אלו מדוע אף להראב"ד מותר.

ואם כנים הדברים נמצא שהנוב"י לא נחת לסברת הגרעק"א. אך צריך לראות לחדש כן, ובאתי להציע הדברים לתחי"ם שיוכל לחוות דעתם דעת תורה בענין.

האם אכן יש תשובה ופתרון אף לדעת השו"ע, כגון הגרעק"א הנ"ל, וא"כ רק כשאינו נוגע ברצפה, או לפי מה שהתחדש אף כשנוגע, או כגון להש"ך הנ"ל דמעולם לא היה ראוי עד שקבעוהו, או שמפני הדחק והצורך הגדול מקילים הם כהט"ז ולהדיא דלא כהנוב"י שלא הסכים להקיל, ואפשר דקושיא מעיקרא ליתא וההוראה להסיר את הכסא ברגע הטבילה.

ולא נכתב אלא לה(ה)יגדיל תורה

על **רבי יצחק אלחנן ספקטור** זצ"ל מספר תלמידו: כאהבתו את התורה כן אהב את מצוותיה בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו, אבל אך למותר להגיד ולתאר זהירותו וחריותו בקיום המצוות ושמחתו הגדולה בעת שקיים ועשה אותן בשלמות. ונקח לדוגמא מצות סוכה, אשר כמעט לא מש ממנה ולא חדל לישון בה גם בלילות הקרים מאד, ובבכי ודמעות יצא ממנה מפני הגשם, ובכל עת צאתו מהסוכה היה מביט כה וכה אם אין רואה ונשק את דופניו, כפי שהתבוננו מקורביו שהיו רואים ואינם נראים במעשהו זה.

אחד הלומדים שליט"א חבורת ליבו חפץ - שירה חדשה

אם יש חיוב לקנות לקטן ד' מינים

הקטן, בזה אמרינן ליה שיקנה לבנו רק לאחר שקיים הוא את המצוה כדי שיוכל לקיים את מצוות הד' מינים כשהם שלו ולא כשהם שאולים אצלו.

אלא שאפשר שיש לבאר בזה, דהא עד כמה שיש חובה מעיקר הדין בד' מינים שיהיו שלו מדין לכם, א"כ הצורה של קיום המצוה כשהיא שלכם הוא באופן שקונה עבורו את הד' מינים, ובזה מתקיים החיוב חינוך, ולא סגי לקיימם לכתחילה בצורה של הקנאה, ויל"ע.

עוד אפשר שבאמת אין כונת השו"ע בעצם לחייבו לקנות את הד' מינים, אלא סגי גם להקנות לו משלו, והמהרש"ל התכוון לומר שלא צריך אפילו להקנות לו אותם אחר שיצא אלא סגי שיתנו לו בהשאלה אחר שקיים את המצוה, כיון שס"ל שדין חינוך מתקיים גם בכה"ג ובשביל דין חינוך לא צריך להקנותם לבנו אלא סגי לקיימם גם בשאול.

אך המ"ב שם הביא את דברי הט"ז שס"ל שאם ידו משגת טוב יותר שיקנה לו לולב כדי שיעשה הנענועים כדינו בשעת ההלל עם הציבור. וא"כ לדבריו אפשר שגם השו"ע התכוון לשלכתחילה צריך הוא לקנות לבנו לולב כדי שיוכל לקיים את המצוה כתיקונה, דהיינו לנענע בהלל, שזהו חלק מהמצוות חינוך.

ולדבריו נראה שאין להקשות מהא דאיתא בגמ' שיקנה לקטן רק לאחר שכבר קיים הוא את המצוה, כיון ששם הנידון הוא מדיני הלכות קניינים ולא מהלכות חינוך, דהיינו ששם לא דנים מהי הצורה שראוי לכתחילה לקיים את המצוה, אלא האם שייך בכלל לקיים את המצוה באופן שהקנה לבנו ואחר כך רוצה הוא לקיים בזה את המצוה, אך לעולם מצד הלכות חינוך צריך הוא לקנות לבנו ד' מינים כדי שיוכל לקיימם כהלכתם, דהיינו גם בזמן אמירת ההלל.

ע"ע פמ"ג סימן תרנ"ח א"א ס"ק י"ב שכתב שבני חו"ל כיון שצריכים שהד' מינים יהיה 'לכם' בב' הימים, א"כ אינו יכול להקנות לבנו הקטן ביום טוב הראשון כיון שלא יוכל לחזור ולהקנות לו, ולכן צריך לקנות לו ד' מינים משלו. ומשמע שבעצם אין חיוב עצמי לקנות ד' מינים לילד לולי בעיה זו.

ועיין עוד ב"ח על השו"ע שם, וחקרי לב או"ח סימן קכ"ח מה שדחה דבריו בענין זה. ובעיקר אי יש דין חיוב שהד' מינים יהיו קנויים לקטן, עיין מה שכתבנו בזה בענין 'חינוך קטן בחפץ הפסול לגדול'.

כתב השו"ע בסימן תרנ"ז וז"ל קטן היודע לנענע לולב כדינו אביו חייב לקנות לו לולב כדי לחנכו במצוות ע"כ.

והנה מדכתב השו"ע שאביו חייב לקנות לו לולב ולא כתב שאביו צריך לתת לו לולב כדי לחנכו במצוות, משמע שס"ל לשו"ע שחלק מחובת החינוך של האב על בנו הוא גם 'לקנות' עבורו ד' מינים ולא סגי ליה בשאול.

אך צ"ב מדוע לא מהני ליה לקיים מצוותו בשאול, וגם ביום הראשון נימא שאביו יקנה לו את שלו אחר קיום המצוה וממילא הד' מינים שייכים לקטן ויכול לקיים בזה גם את הדין של 'לכם'.

וכבר מצינו כן בגמ' בסוכה דף מ"ו ע"ב 'לא ליקני איניש הושענא לינוקא ביומא טבא קמא מאי טעמא דינוקא מקנא קני אקנויי לא מקני ואשתנח דקא נפיק בלולב שאינו שלו'. ומבואר בגמ' שכל החיסרון הוא שלא יקנה לקטן קודם שהגדול עצמו קיים את המצוה כיון שאז הקטן לא יוכל לחזור ולהקנות לאביו חזרה את הלולב. וכ"פ השו"ע בסימן תקנ"ח סעיף ו'.

ובפשטות צ"ל שאין כונת השו"ע שצריך לקנות לו לולב בכסף, אלא כונתו לומר שצריך להקנות את הלולב לקטן כדי שיהיה שלו בקנין גמור, והיינו מלשון קנין ולא מלשון קנייה. וזהו כפשטות לשון הגמ' בסוכה שם שמשנתמשת עם לשון של לא 'ליקני' איניש וכו', דהוא לשון קנין.

אולם עיין במ"ב בס"ק ד' שכתב על דברי השו"ע שצריך לקנות לו לולב וז"ל המהרש"ל כתב שאין צריך לקנות לו לולב בפני עצמו כי לאחר שיצא בו אביו יתנו לבנו לנענע בו ולברך עליו ע"כ. והיינו כמו שכתוב בגמ' שאחר שקיים זה מצוותו יכול ליתנו לבנו כדי לקיים את המצוה.

אך עכ"פ משמע מלשון המ"ב שהמהרש"ל בא לאפוקי מהשו"ע שהצריך לקנות לקטן, וע"ז אומר המהרש"ל שלא צריך לקנות לו אלא סגי לתת לו משלו. וא"כ יש להבין איך השו"ע יסתדר עם המבואר בגמ' שם ובשו"ע בסימן תרנ"ח סעיף ו' שכל מה שלא יכול לתת לבנו הוא רק קודם שקיים הוא את המצוה אך לאחר שקיים יכול לתת לו, ומשמע שהוא מדין חינוך.

והיה מקום לומר שאין זה קושיה כ"כ, דהא י"ל שלכתחילה צריך לקנות לו ד' מינים שיהיו לו משלו כדי שיוכל בנו לקיים את המצוה בשלימות, דהיינו לנענע את הלולב וליטלו גם בשעת ההלל, ובדרך כלל הבן מתפלל עם האב ואם יקנה לבנו את הלולב רק לשעת הנטילה ולא לשעת ההלל לא קיים בזה את המצוה כתיקונה, וכדלהלן, אך לעולם אם לא קנה ד' מינים עבור בנו

אחד מבני החבורה שליט"א חבורת תורת משה - שירה חדשה

בענין סדר קריאת התורה בשמחת תורה

כתב הרמ"א (תרס"ט) 'ונהגו עוד להרבות הקרואים לספר תורה וקוראים פרשה אחת הרבה פעמים ואין איסור בדבר', וכן נהגו בכל תפוצות ישראל שכאז"א מהקהל עולה לתורה וחוזרים וקוראים כמה וכמה פעמים את הקריאה, ויש אי בהירות בענין סדר הקריאות לכהן לוי וישראל.

וראיתי בספרו הנפלא של הגרי"ד ספטימוס שליט"א שער המועדים על עניני ירח האיתנים (מו"צ בק"ק תפרח, ומחבר ספרים חשובים) שסידר בזה כמה הלכות. והעתקתי כאן דבריו כלשונם, ומה ששלחתי לו הערות על כך, ומה שהשיב לי. ותן לחכם ויחכם עוד.

סדר כהן לוי ישראל בקריאות הנוספות

כט. כשחוזרים לקרוא וזאת הברכה אם יש עוד כהן ולוי בבית הכנסת שעדיין לא עלו לתורה יקראו להם כסדר כהן לוי ישראל. ואם יש כהן ואין לוי [או שיש לוי שכבר עלה לתורה] יקראו לכהן ואחריו ישראל. אבל בקריאה ראשונה אם אין לוי הכהן עולה פעמים [במקום לוי]. ואחרי שכל הכהנים עלו מותר לקרוא לישראל ראשון. ויש שהורו לומר באופן זה 'עמוד פב"פ אף על פי שיש כאן כהן'. ואם נשאר לוי ולא כהן לכתחילה יקראו לו לעלות ראשון ולא בשאר עליות.

ל. וכן אם באמצע הסדר יש צורך לקרוא לכהן או לוי אחרי ישראל יכולים לקרא להם ויאמר הגבאי 'אף על פי שהוא כהן' וכן בלוי. ומ"מ אף בזה לכתחילה יש לקרא על הסדר כהן ולוי וישראל. עכ"ד בספר הנ"ל.

וכתבתי לו להעיר בזה; ישנה גישה רווחת שמה שחוזרים הקריאה בשמחת תורה הרי זה כאילו קוראים בתורה כמה פעמים. אכן שמעתי מידידי הג"ר אי"ש לוקסנברג שליט"א שלכאורה אי"ז נכון, דודאי אחר שקראו בתורה הקריאה המחויבת שוב אין חיוב כלל לחזור ולקרות כל שאין רוב מגין שעדיין לא שמעו את הקריאת התורה, וכיון שכך כל הענין הוא הוספה שאנו מוסיפים על מגין הקרואים, וכמו בשאר ימות השנה שמותר להוסיף ולחלק הקריאה לעשרה אנשים במקום לשבעה (בשבת קודש) אע"פ שלכתחילה אין עושים כן, בשמחת תורה יכולים אנו להוסיף כמגין אנשי בית הכנסת, והקילו טפי משום שמחת התורה לחזור ולקרא אפילו כמה פעמים [וכמו בכל חול המועד סוכות שחוזרים על הקריאה שכבר קראו]. באופן שכשחוזרים וקוראים מתחילת הפרשה אין כאן עליית ראשון אלא עליית שיש, וכשחוזרים פעם שלישית יש כאן עליית 'אחת עשרה' וכן הלאה.

ואם כנים הדברים באתי בזה בכמה הערות;
א. בדין כ"ט: האי ענינא המבואר במ"ב שלכתחילה יש להעמיד סדר חדש של כהן לוי וישראל, אי"ז דוקא 'כשחוזרים לקרוא וזאת הברכה', שהרי להאמור אין כאן משמעות כלל של חזרה על הקריאה ויש לפנינו עליית שיש שהינה מהקריאות הנוספות על מגין הקרואים, והן אמנם שבקריאה הראשונה עדיף שלא לעשות כן אלא לקרא כהן לוי וג' ישראלים לעלות למגין החמשה קרואים המחויבת (דלא כשי' השו"ע), מ"מ לאחר שעלו יכול להעמיד את הסדר של כהן לוי וישראל בכל מקום שהוא ולאו דוקא בתחילת הקריאה. ד"מ אם כשחזרו לקרא מתחילת וזאת הברכה עדיין לא הגיע הכהן והעמידו ישראל, ולאחמ"כ הגיע כהן בעליית 'וללוי אמר' יש להעלותו לעליה זו ולהעלות אחריו לוי ואחריו ישראל, ואם יש עוד כהן יש להעלותו תיכף אחר הישראל ושוב לקרות לוי אחריו ואחריו ישראל, ואין כל טעם להמתין עד שיתחילו הקריאה מתחילת וזאת הברכה.

וביותר יש להעיר שיש בזה משום אי כבודו של כהן ואנו הרי מחויבים לכבדו לקרות ראשון [אף בלא התקנה המיוחדת כלפי הקריאה בתורה להקדים את הכהן, אלא מצד הדין וקדשתו להקדימו בכל דבר], ונמצא שאומרים לו להמתין עד שיעלוהו, וזה היפך חיובינו, ולפעמים ממתינ' הכהן כמה חזרות עד שיתחילו שוב ויקראו לו לעלות. ולכאורה זה שלא כדין.

ב. המובא בשם מנהגי ביהכנ"ס חזו"א להתחיל מ'וללוי אמר' נראה לכאורה תמוה מאוד להאמור לעיל, שהרי אין כל חילוק בין תחילת הפרשה לאמצעיתה, שהרי אין כל שייכות למה ש'וזאת הברכה' הוא תחילת הפרשה, שהרי אין אנו קוראים אותו כעת כלל בתור תחילת קריאה אלא בתוך המשך הקריאה אלא שאנו חוזרים על דבר שכבר קראנו [וכמו שאנו קוראים בחול המועד סוכות ללוי ולישראל את אותה הקריאה שקראנו לכהן]. [אכן שוב ראיתי שכן הביא הכף החיים (סי' תרס"ט סק"ג) בשם שלמי ציבור].

ג. ההוראה המובאת מהגרש"ז כשמעלים ישראל לעליה הראשונה לומר 'אע"פ שיש כאן כהן', ג"כ אינה מובנת, שא"כ יאמרו כן בכל העליות שמעלים ישראל, שהרי אף כשמעלים אותו בתחילת הפרשה אין כאן עליה ראשונה אלא עליית שיש וכנ"ל, ובזה אין כל דין ליתן לכהן.

ד. האי דינא שאם נשאר לוי לכתחילה יתנו לו לעלות ראשון. לכאורה אי"ז ענין לדברי המ"ב המצוינים, דהתם איירי בעליות המחויבות ולא בעליות הנוספות שבזה כמובן אין כל חילוק אם נעלהו בתחילת

ונראה מכל דינים אלו שיש בזה הגדרה אחרת בחיוב הקריאה השניה. וצ"ע.

תשובת הרב שליט"א:

כבוד ידידי וכו'. יישר כח על הערותיו, ואציין מה שיל"ד בדבריו. ראה נא בספר שערי אפרים (שער ח' סנ"ו) שכתב: 'סדר קריאת שמחת תורה וכו' קורין ה' עד פסוק מעונה וחוזרין וקורין מתחילתה פעם שנית וקורין כהן לוי כו', עכ"ל. ומבואר כמו שהערתם בסוף דבריכם שכשחוזרים הפרשה דינו כמו תחילת הקריאה לענין כהן ולוי. והטעם י"ל דכיון שידוע שזהו תחילת הפרשה של היום אין חשש פגם לכהן שעולה שם הגם שהוא חזרה שניה. וע"כ נראה שגם לוי שעולה שם [כשאין כהן] אין בזה חשש פגם. משא"כ כשעולה באמצע קריאת הפרשה שייך חשש פגם גם אחרי שקראו כהן לוי וישראל, וכמבואר בטור וב"י שם שאין לקרא כהן אחר כהן גם אחרי שקראו כהן לוי וישראל אלא בהפסק ישראל וי"א דבעינן כהן לוי וישראל [ולא רק הפסק ישראל], ודין זה נאמר גם בעליות הנוספות כמפורש במ"ב שם סוף סקל"ד.

בברכת התורה, יוסף דוב ספטימוס

הקריאה או בהמשכה, שהרי לעולם אין הוא עולה ראשון, אלא שישי שביעי וכו'.

ה. בדין ל': מש"כ שבאמצע הסדר יש לקרא ולומר 'אע"פ שהוא כהן או לוי', לכאורה גם בזה אין שום חילוק אם הוא באמצע הסדר או בתחילתו כל שכבר קראו את כל הקריאה המחויבת, שכעת כל מה שמוסיפים הוא הוספה על אותה הקריאה, ואם נתחייבנו לומר נוסח זה נתחייב לומר אותו תמיד כשמעלים כהן, כדי שידעו שאינו עולה בעליה זאת משום היותו ישראל אלא באמת הוא כהן.

ו. ומש"כ בהערה פ"א שאין להעלות כהן אחר כהן, יש להעיר שלכאורה אין כל ענין לומר זאת, שהרי כל הטעם לומר כן הוא משום פגמו של הכהן הראשון שיאמרו שנתברר שאינו כהן וע"כ העלו את הכהן השני, אך כ"ז שייך רק בתחילת הקריאה שיש חיוב להעלות כהן, אבל בהוספות שאף ישראל יכול לעלות לכתחילה אין בזה כל טעם, דמה שייך לומר שנתברר שהוא פגום, והרי אף אם הוא פגום מותר להעלותו דהא לא גרע מישראל, ולא מצאתי שיהא דין לומר כן בעליות הנוספות, דמה שמבואר בשו"ע ובמ"ב הוא להעלות כהן אחר הכהן שעלה ראשון שבזה אין לעשות כן אלא בהפסק ישראל.

הידור מצוה

מסופר על הגרי"ל חסמן זצ"ל, שפעם הביא לו סוחר ירא שמים אתרוג ודאי שאינו מורכב, אבל לא היה כל כך נאה, ואמר לו שיראה בעוד כמה ימים אם לא יזדמן לו אחר יקח את זה, ובינתיים הביאו לו אתרוגים מהודרים מאד שגם היו בלתי מורכבים, וצורתם היתה עד להפליא ממש. בראותו זאת התרגש מאוד במחשבותיו, ואמר לבני ביתו, שלקנות את שניהם אין ביכולתי, ומכיון שכבר התייאשתי בלבי מאתרוג יותר טוב והחלטתי לקנות את הראשון, הרי "דובר אמת בלבבו" הוא גם הידור, ואם כן יש לי אתרוג "הדר", ולא קנה את השני.

זהירות בקניית ד' מינים

פעם נכנס מרן הסטייפלער זצ"ל לפני חג הסוכות למוכר לולבים, ובדק את כל הלולבים ולא מצא לולב כרצונו, וכבר יצא והלך לו מן החנות, ולפתע חזר לחנות ושוב חיפש, והוציא לולב אחד, ושילם מחירו והלך לדרכו. בדרך הסביר למי שנלוה אליו, אם הייתי הולך מכאן בלי לולב, היה עלול ח"ו לצאת קול שהרב קנייבסקי לא מצא בחנות זו שום לולב כשר, ושוב לא ייכנס אף אחד לחנות, ונמצא אני גורם לו הפסד, ולכן קניתי לולב.

"בסכת תשבו שבעת ימים"

הגאון רבי ישראל משקלוב מספר, על תלמיד מתלמידי רבנו הגר"א שבא לקבל את פני רבו ברגל, בחול המועד סוכות, וביקש כי יבחנו על כל מסכת סוכה בעל פה. שאלו הגר"א כמה מחלוקות יש במסכת זו בין רבי מאיר ורבי יהודה, בין רבי עקיבא לרבי טרפון וכו', ולא ידע התלמיד להשיבו. ואז פתח רבנו והחל מונה את מספר המחלוקות אחת לאחת. כשבא הגר"א למנות את מספר ההלכות הנידונות בתלמודים בענין סוכה, העלה כי מספר הסוכות הנזכרות כפסולות, עולה כמנין "סכה" חסרה ללא ו', ואילו מספר הסוכות הכשרות עולה למנין "סוכה" מלאה.

קביעת סוכות לאחר ימי הדין

המשגיח הגר"א דסלר זצ"ל אמר בשמו של הסבא מקלם זצ"ל, שהטעם שקבעה התורה את חג הסוכות אחר יום הכפורים, שהוא כדי לברר את תוקף יום הכפורים איך יעמוד ויחזיק בזמן נסיון של שמחה. והמשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר שדוקא לאחר יום הכיפורים תתכן שמחת החג, ולאחר שהתעלה והזדכך, ולאחר שקיבל עליו עול מלכות שמים והכיר במשפטי ה', והטעין את עצמו באהבה ויראה, אז אכן הוא יכול לבוא לידי שמחה, אלא שאין זו שמחה רגילה אלא אמרה התורה ושמחת "בחגך", ששמחתו של האדם תהא שמחת "החג", זה שייך רק לאחר ימים הנוראים.

הרה"ג יחזקאל ארנטרוי שליט"א חבורת ליבו חפץ - שירה חדשה

כמה דכייף איניש דעתיה טפי

וממשיכה הגמ' "צד"י כפופה, צד"י פשוטה - צדיק כפוף צדיק פשוט. היינו נאמן כפוף נאמן פשוט? הוסיף לך הכתוב כפיפה על כפיפותו, מכאן שנתנה תורה במנוד ראש".

מבאר המהרש"א ע"פ הגמ' בר"ה של שופר כפוף ופשוט, דכמה דכייף איניש דעתיה טפי מהני. וכל מה דפליגי שם אי בשופר כפוף או פשוט הוא משום שא"א לתקוע בשניהם, אבל כל היכא דאפשר לקיים שניהם, שפיר עדיף. וזה נאמן כפוף ונאמן פשוט וצדיק פשוט וכפוף. ואת דברי הגמ' בישוב הדברים שהוסיף לך כפיפה על כפיפותו, אומר המהרש"א בזה יסוד גדול, דעד כמה שאחז"ל מאד מאד הוה שפל רוח ולכן יש להוסיף כפיפה על כפיפותו לענין עיניו למטה, ה"ה שיש לאדם להוסיף פשיטות על פשיטותו לענין לבו למעלה.

והדברים נפלאים בעבודת השם שלנו בימים אלו. דמתבאר, דיש לאדם מחד לכפוף דעתו, שבירת הלב, וכלשון הגר"י סלנטר (איגרת ז') "ומה יחדד לב האדם האוהב את עצמו ואת ב"ב התלויים עליו להטיב דרכו, ולכל הפחות לשבור רוחו אשר הוא יסוד הראשי, להיות מגן על הסכנה הגדולה המרחפת". ומאידך יש לאדם לתפוס בידו גם את הפשיט איניש, היכא דאפשר לקיים שניהם, ולהיות גם פשיט איניש, ולפשוט דעתו ומהותו, להיות גלוי לפני השי"ת בשפית הלב. וכדברי המהרש"א שהוסיף כפיפה על כפיפותו, וממילא הוסיף גם פשיטות על פשיטותו.

ויש מבארים ששני ענין אלו נמצאים גם בתוך תקיעת השופר. דהרי הסדר הוא תשר"ת, ויש תקיעה קודם שברים תרועה ויש תקיעה לאחריהם, והתקיעה שמקודם היא ענין הכייף דעתיה, לשבור לבו, להזדעזע מהשופר, להתחזק ולשוב בתשובה אל ה', יותר בחלק של ה'ראה', ומאידך התקיעה שאחריה היא בענין הפשיט איניש, החלק של ה'אהבה', אהבת ה', ורוממות מלכותו יתברך. והן בזה והן בזה יכול לכפוף ולפשוט לבו לעמלה עד אין סוף, והכי עדיף טפי.

ושמעתי לבאר עוד ענין בזה, דהנה מה שלא תקועים בר"ה שחל בשבת, הוא שמא יהודי במשך כל הדורות, בטעות יוציא את השופר מרשות לרשות, להתלמד, ויעבור על איסור הוצאה.

והנה שאנו יודעים את מעלת השופר וכל השגותיו, קשה להבין חשש זה, וכי עמ"י יפסיד לדורי דורות את ענין השופר ומצוה נדירה דאורייתא בשביל חשש זה? והיה מקום לבוא ולומר שאין להתחשב בזה, ולקבוע גם בשבת.

ובאו חז"ל וגזרו את גזירתם שלא לתקוע, וזה מקום המבחן של האדם כמה כפיפות דעת יש לו לקיים גזירה זו.

וא"כ למרות החשש של כל שנה שרשה מתחילתה וכו', מ"מ כל אחד ואחד 'כפיף דעתיה' לדברי חז"ל וזה עצמו מלמד הזכות של כפיפות הדעת, וכדרי הגר"ס.

יה"ר שנזכה לכפוף לבנו ודעתו, ויחד עם זאת לפושטם כאיגרת, ולעבוד את ה' באמונה שלימה. ועד כמה שנכפוף לבנו עוד ועוד, נזכה אי"ה לשפע ולרחמים עוד ועוד.

במשנה (ר"ה כו:) איתא שופר של ר"ה של יעל פשוט. ובגמ' א"ר לוי מצוה של ר"ה ויוה"כ בכפופין ושל כל השנה בפשוטין, והתנן של ר"ה של יעל פשוט, הוא דאמר כי האי תנא דתניא וכו', במאי קמפלגי מ"ס דבר"ה כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי, וביוה"כ כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי, ומ"ס בר"ה כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי ובתעניות כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי.

ולמעשה נפסק להלכה (תקפ"ו א') שתוקעין בראש השנה בשופר כפוף.

והיינו שאנו נוקטים את ענין 'כמה דכייף', שבראש השנה עבודתנו להיות 'כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי'.

ובביאור עצם ענין הכפיפות - רש"י מפרש את ענין הכפיפות "כמה דכייף איניש בתפלתו פניו כבושין לארץ, טפי עדיף משום והיו עיני וליבי שם". והיינו כפיפות פיזית ששוחה לכיון הארץ.

אמנם בראשונים נוספים ביאור את גם את ענין כפיפות דעתו ועצמותו, דמהות ראש השנה הוא כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי.

ובלשון הזהב של הגר"ח פרידלנדר בשפתי חיים (עמ' רס"ג): יום ראש השנה - גדרו כייף איניש - שברון לב וחרדה מול אימת הדין. כאשר מתייצב האדם בתפילה לפני ה' ומרגיש שאין לו זכויות עצמיות, וכל דינו תלוי רק בחסדי שמים, זו ההגדרה למצב של 'כייף איניש' - להסתיר את עצמו. כשם שבגוף האדם כשהוא מתכופף מסתיר בזה חלקים מגופו ואינו נראה כולו, וכן ארז"ל 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה', ופרש"י 'שישראל עושין עצמם רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפילה'. מלבד ההתבטלות לנוכח הדרת רוממותו ע"י המלכת הקב"ה עלינו ביום זה, צריך גם שברון לב והתבטלות מפני הדין התלוי רק בחסד ה'.

הפוך הוא גדרו של יום הכיפורים - כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי - אדרבה, צריך האדם לפשוט את כל המהותו כמו מגילת אסתר שפושטה כאגרת, דהיינו שתהיה גלויה ופרוסה לפניו כל השתלשלות מאורעות המגילה כך צריך האדם לפשוט את עצמו, לא להסתיר את חסרונותיו, ולחטט בחדרי לבו כדי לגלותם, ולחפש עצות לתיקון חסרונותיו. עכ"ד.

הגמ' (יבמות קה:) המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי שיתקיימו שני במקראות הללו (מחד והיו עיני לבי שם כל הימים, ומאידך נשא לבבנו אל כפים).

והיינו שיש באדם את שני החלקים, גם את 'לבו' וגם את 'עיניו'. והנה בגמ' בשבת (קד.) מבארת את כל סוגי אותיות הא"ב, למה כל אות נכתבת כצורתה. 'נו' כפופה, 'נז' פשוטה - נאמן כפוף נאמן פשוט. ופרש"י אדם כשר צריך להיות כפוף ועניו, וסופו להיות פשוט וזקוף לעולם הבא.

היינו שהאדם צריך להנהיג עצמו בשני החלקים, בעוה"ז בעיקר במידת הכפיפות, וסופו לעוה"ב שיהיה בפשיטות.

ענינו של יום

סוכות ושמחת תורה

על שמחת תורה בישיבתו של הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בברנוביץ, סיפר הגר"ט גולדשטיין זצ"ל:

שיא התעוררות היה בישיבה בשמחת תורה. השמחה היתה גדולה מאוד והרקודים היו נמשכים עד השעה אחת בלילה, והמשגיח ר' ישראל יעקב עם ר' אברהם ברוידא עמדו ואמרו גראמען, דברים עמוקים, מתובלים בדברי מוסר.

למחרת בבוקר, האריך הגבאי בכל הקפה ארבעים עד חמישים דקות, ולאחר ההקפה השלישית עמד והכריז: "הציבור מבקש שהרבי וה'צמח דוד' יעלו על השולחן לרקוד". ר' אלחנן לא זז ממקומו, וה'צמח דוד' נגש לר' אלחנן ואמר לו: "הציבור מחכה". הבחורים העמידו עבורם ספסל והשניים עלו על השולחן, ורקדו שם ביחד כחצי שעה. על כך אמר הגר"ט: "מי שלא ראה שמחה זו, לא ראה שמחה מימיו".

עד כמה שהשאיר הדבר רושם על התלמידים, ניתן ללמוד מהעובדא הבאה:

בישיבה היתה קריאת עיתונים אסורה בהחלט וענשו של העובר על כך היה שילוחו מן הישיבה תיכף ומיד. פעם נתפס בחור עם העיתון 'דאס קאפיטאל', שהיה עיתון קומוניסטי, שהיה חבוי מתחת לכר שלו, וזרקו אותו מן הישיבה! ר' אלחנן ז"ל בטוב לבו רצה להחזירו למוטב, לבלתי ידח ממנו נדח, והתיר לו להתפלל בישיבה בשמחת תורה. כוונתו של ר' אלחנן זצ"ל היתה שהבחור יתעורר לתשובה על ידי זה כשיראה אותו רוקד על השולחן לכבוד התורה.

והנה עת שמחת תורה הגיעה, והגבאי קרא לר' אלחנן ול'צמח דוד' שיעלו ויבואו וירקדו לכבוד התורה. הצדיקים רקדו על השולחן ואיתם הבחורים והשמחה היתה רבה. והנה, 'הבחור עם העיתון', נסחף גם הוא לאווירה העילאית, הרהורי תשובה התנוצצו במוחו, בלבבו הבין ושב, ונתקבל בחזרה לישיבה.

השמחה הגדולה בהקפות, והאווירה המרוממת שהשתררה אז, לא הצטמצמו רק בין כותלי הישיבה, אלא היו לשם דבר בכל ברנוביץ, ומכל רחבי העיר באו לישיבה לשמוח בשמחת התורה. כשמונה מאות בעלי בתים התקבצו ובאו, ובין הבאים היו גם כאלה שלא נמנו על שומרי תורה ומצוות, שגם הם השתוקקו לראות את בני התורה שמחים עם התורה.

פעם בליל שמחת תורה, כאשר התפללו בישיבה תפילת מעריב, ובין בני הישיבה היו גם בחורים חסידיים, אירע שהיה 'חסידישע בחור' שאיחר לתפלת מעריב והגיע בזמן ההקפה הראשונה, הוא מצא לעצמו פינה ושקע בתפילה.

התפילה שלו - מספר הגר"ט - היתה בכוונה בלתי רגילה. אחד מהאנשים החילונים - עורך דין במקצועו - שבא לצפות בהקפות, התבונן מן הצד וראה ושמע איך הבחור מתפלל בלב נשבר ובהתלהבות, והדברים עשו בו רושם עמוק.

אחרי שמחת תורה בא העורך דין למשגיח ר' ישראל יעקב ז"ל וסיפר לו שראה את אותו בחור מתפלל מעריב בהתלהבות וברצונו לחזור בתשובה, הוא ביקש גם לדעת מה יעשה עם כליו שנטרפו, והוסיף בקשה, שרצונו ללמוד תורה, "והבחור הזה שהתפלל כה בהתלהבות, יהיה הרבי שילמד אותו תורה".

ר' ישראל יעקב השיב לו שהבחור הזה הוא בינוני ויש הרבה טובים ממנו, אולם האיש התעקש שדוקא הבחור הזה יהיה רבו. ואכן כך היה. האיש עלה ונתעלה ביראת שמים, נעשה לירא וחרד לדבר ה', ומהתומכים הגדולים של הישיבה.

לתחנה האחרונה של הימים הנוראים יש כח מיוחד

באותו ענין, נזכיר את מה שסיפר פעם הרב מפוניבז' זצ"ל, שבצעירותו התארח באחת השנים בישיבת נובהרדוק בשמחת תורה. בעיצומה של השמחה ותוך כדי מחול המרקדים לחש לו הסבא מנובהרדוק זצ"ל באזנו ואמר:

"דע לך, כי כאשר מגיע אלי בחור לישיבה לקראת אלול, אני מקווה שהאווירה של אלול תחולל בו את המהפכה שתהפוך אותו לבן עליה. אם זה אכן קרה, מה טוב ומה נעים, ואם לאו, אני עדיין מקווה שר"ה ישפיע עליו. ואם גם זה לא משפיע, אני נותן סיכוי לעשי"ת ויוהכ"פ. ואם עדיין לא התחוללה בקרבו המהפכה, הלא עדיין יש את חג הסוכות, שאצל סוג מסויים של אנשים שהימים הנוראים לא שינו אותם - השמחה המאפיינת את חג הסוכות יכולה לשנות אותם.

"ואם גם זה לא עזר - התקווה האחרונה שלי זה שמחת תורה. שמחת תורה היא התחנה האחרונה אשר מכילה כח מיוחד במינו לחולל מהפכה בלב האדם. גם אם כל העוצמות הרוחניות של הזמנים המיוחדים מר"ה ועד אחרי סוכות לא גרמו למהפכה ולהתעוררות הנדרשת, עדיין קיים סיכוי שהעוצמה האדירה הגלומה בשמחת תורה תפעל מה שאף זמן אחר לא הצליח לפעול".

תגובות על עלוני יגדיל תורה

מצוות בנין בית המקדש / בני החבורה שליט"א

במה שדן מוריניו ראש החבורה הרב יואל גראד שליט"א בגליון 5 בטוב טעם ודעת בטעם דמצוות בנין בית המקדש אינה נחשבת למצוות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות בה אע"ג שאסור לבנות בית המקדש בשבת וכן א"א לבנותו בלילה, והאריך בזה בטוטו"ד לבאר בכמה אופנים.

והנה בגליון 'והודעתם' (ישיבת עטר"ש, מס' 19, עמ' 39) הביאו בפרסום ראשון מגליונות הגאון הגדול שלו' ב"צ פלמן [רבה של 'זאג' ותלמיד מרן הגר"ח מבריסק] ע"ד הרמב"ן הידועים שכתב שספירת העומר הם בכלל מצוות עשה שאין הזמן גרמא שנשים חייבות בה, אע"פ שלכאורה אין לך זמ"ג גדול מזה כיון שאינו אלא במ"ט ימים שבין פסח לעצרת, וכתב שם בזה"ל 'בדעת הרמב"ן קידושין ל"ג דסבירא ליה ספירת העומר הוה מצות עשה שאין הזמן גרמא, שיעתה ממו"ר (הגר"ח) דס"ל דמצוות ספירה הוה לספור 'את' החמישים יום ואינה תלויה בזמן'. עכ"ל.

וביאור דבריו, שענין מצו"ע שהז"ג הוא שיש למצוה זמן לקיומה, אבל גבי ספירת העומר לא נאמר זמן לקיים המצוה רק באותם הימים שבין פסח לעצרת, אלא חובת קיומה של המצוה מוטל עליו בכל עת, רק שהמצוה הינה לספור את אותם מ"ט הימים, והזמן היחיד בו הוא יכול לקיים את אותה המצוה הינה רק באותם הימים שבין פסח לעצרת אבל מצד חיוב המצוה אין מגבלה של זמן ואין חיובה תלוי בזמן מסוים.

ולדרך זו איכא למימר נמי בענין זה, דאע"ג שמצד דיני בנין בית המקדש אסור לבנותו בלילה ואסור לבנותו בשבת, עכ"פ מצד חיובה של המצוה הרי אין לה זמן וחיובה מוטל עליו בכל עת, רק שבפועל אינו יכול לקיימה בלילה כיון שיש דין בדיני בנין ביהכנ"ס שאין לבנותו בלילה ובשבת, וכל כה"ג שסיבת הזמן אימנה מחמת חיוב המצוה אלא מחמת דיני המצוה לא חשיב זמן גרמא, וא"ש מה שנשים חייבות בזה.

בענין אין מעבירין על המצוות / הרב לוי מלמד

ראיתי דבריו הנפלאים של הרה"ג יצחק אלקובי שליט"א ראש חבורת עמוד היומי בענין אין מעבירין על המצוות, והעמיד לבאר בדעת אב"י ביומא לג,א באופן מחודש דס"ל דה'העברה פורתא' הזאת שיש בכך שהמזבח משוך כלפי חוץ קימעא אי"ז נחשב ל'העברה', כי סוף סוף זה נמצא באותו מקום וכל כמה שאין 'הקדמה הניכרת' אי"ז זלזול ולא נחשב 'מעביר'. ודימה לזה ענין עבורי דרעא אטוטפתא, יעויין מש"כ שם בטוט"ד.

ואולי יש להוסיף בזה; דהנה בשו"ע תרפ"ד ס"ג פסק דבשבת חנוכה קורין קודם בשל ר"ח ואח"כ בשל חנוכה משום דתדיר קודם, וכת' הרמ"א (והוא מהאבודרהם הל' ברכות הלחם) דאי התחילו בטעות לקרא בשל חנוכה צריך להפסיק ולקרא בשל ר"ח דהוא תדיר וקודם. ובט"ז חלק וסבר שודאי כיון שהתחיל לקרא שוב אינו מפסיק, דאף בהקדים תפילין של ראש לשל יד לא מצינו שמחויב לחולצן, ולא אמרו אלא שהסדר הוא לעיכובא ואפילו פגע בש"ר תחילה מעביר עליהם ומניח כסדרן, אך הא ודאי שאם הניח כבר אינו צריך לחולצן ויניח מיד את ש"י ויהיו שניהם ביחד על ראשו. ובט"ז חלק וסבר שודאי כיון שהתחיל לקרא שוב אינו מפסיק, דאף בהקדים תפילין של ראש לשל יד לא מצינו שמחויב לחולצן, ולא אמרו אלא שהסדר הוא לעיכובא

תגובות על עלוני יגדיל תורה

ואפילו פגע בש"ר תחילה מעביר עליהם ומניח כסדרן, אך הא ודאי שאם הניחן כבר אינו צריך לחולצן ויניח מיד את ש"י ויהיו שניהם ביחד על ראשו.

אכן אם לא התחיל לקרות משמע מדברי הט"ז שמעביר על המצוה וקורא של ר"ח תחילה, וכ"כ בהדיא בביאור"ל שכן הסכימו האחרונים בפשיטות שמקדים בכה"ג את ר"ח, והיינו שגולל (ר"ל סוגר) את הס"ת הפתוח לפניו שזמנוהו לשם חנוכה ולוקח את הספר השני שהוא לשם ר"ח וקורא בו [ואין לחוש משום פגמו של הספר הראשון כיון שיקראו בה אח"כ]. וכן מבואר בשערי אפרים (שער ח' סס"ז) שגם אם פתחו ספר אחר בטעות יש להעביר עליו ולקרא בספר המיועד לקריאה שפתוח בה. וכן מבואר בדברי הקרב"נ שכת' (שם באות ד') גבי חל להיות ר"ח אדר בשבת ובפרשת תצוה שקורין בפרשת השבוע ולאחמ"כ קורין בספר שני של ר"ח ואח"כ שקלים, ואע"ג שכשגמרו קריאת הפרשה פתחו הספר לפניו ונמצא מעביר על שקלים, ומוכח שכל עוד לא התחילו לקרא אין בזה משום אין מעבירין. וצ"ב מ"ש, דאי אמרינן שאין מעבירין על המצוות בשביל מעלת התדיר מ"ט היכא שאכתי לא התחיל לקרות הותר לו להעביר והא סו"ס מעביר הוא על המצווה, וק' מב' פנים, א' מ"ט אינו גולל הס"ת הפתוח לפניו לקריאת ר"ח ולא יצטרך להעביר עליו, וב' כיון שאין מעבירין תדיר מ"ט כל עוד לא התחיל לקרות הותר לו לגלול הספר ואינו מחויב נמי לקרות בשל חנוכה הפתוח לפניו.

וע"כ נראה לומר בזה, ובהקדם יסוד האי דינא דאין מעבירין על המצוות, דהנה מקור הדין הביא רש"י (יומא לג,א ומגילה ו,ב) מהמכילתא דילפי' מדכת' ושמרתם את המצות וקרי' את המצוות, שאם באה מצוה לידך על תחמיצנה ומשמע שהוא מיסוד הדין דזריזין למצוות, והיינו דבסוגיות אלו איירי לענין הקדמת עשיית המצוה וליכא בהו חפצא דמצוה, דביומא איירי גבי דישון המזבח שקודם להטבת חמש נרות שכיון שפגע במזבח ברישא אין לו להעביר על מצוות הדישון, ואין המזבח חפצא דמצוה אלא הדישון אך כיון שעובר במקום שיכול לקיים בו המצוה צריך להזדרז לקיימה ואל לו להעביר עליה, וכן במגילה די' לקבוע פורים באדר הראשון, והיינו מטעם הנ"ל, (ונקרא אין מעבירין ולא דין זריזין משום שעובר על מקום מסוים שהדין לקיים בו המצווה), אכן נראה דאיכא דין נוסף, והוא דהיכא דאיכא חפצא דמצוה לפניו ומעביר ועוזב אותה איכא בזוי מצוה ואסור, ואינו משום דין זריזות גרידא.

ומעתה י"ל דהאי דינא לא להעביר משום דין הזריזות והקדמת המצוה שמזומנת לפנינו נדחה מפני דין תדיר, דאדרבה דין התדיר מחייב לאחר את המצוה שלפניו לאחר קיום המצוה התדירה, אך היכא שיש משום בזוי מצוה אין לנו לגרום לבזוי המצוה אפילו בשביל מעלת התדיר, וממילא נראה דס"ת כל עוד לא התחילו לקרות בו ל"ח חפצא דמצוה של קריאה זו דעד כמה שרוצה לקרא במקום אחר אין זה משמש לו לקריאתו [כמו שדבר ברור הוא שאדם הרוצה ללמוד מסכת מסוימת ועלה בידו כרך אחר אינו מחויב ללמוד בו מדין אין מעבירין], וכל דין הקדימה שבו הוא משום שאפשרות הקריאה מונחת לפניו לעשותה ומאחר אותה, וע"כ כיון דאיכא דין תדיר להקדים קריאת ר"ח מחויב להניח הקריאה המזומנת לפניו ולהקדים התדיר, וכן בהקדמת ר"ח לפרשת שקלים הפתוחה לפניו לאחר שקרא בתצווה בפרשת השבוע, אכן היכא שכבר פתח הספר והתחיל לקרא בו חשיב כחפצא דמצוה שהרי התחיל לקיים בה המצוה ואיכא בזוי מצוה אילו יניחנה וילך לו, ובזה סברו הט"ז וקרב"ג דודאי אין מניחים ומעבירין על הס"ת בשביל מעלת התדיר. וכן גבי זריקת הדם צ"ל שכיון שהדם שהוא חפצא דמצוה נמצא בידו חשיב שמבזהו במה שעובר על קרן המזבח שיכול לזרוק בה ואינו עושה כן והרי הוא כאילו מניח הדם מתח"י וע"כ אין להעביר עליה בשביל התדיר. ועד"ז יש ליישב נמי דברי אב"י ורבא הנ"ל. ועי'.

אור תורה. המהפכה השקטה

רשת הכוללים 'אור התורה', מונה כיום עשרות חבורות, במספר בתי מדרשות ברחבי מודיעין עילית, וארץ הקודש. הרשת שהיום נראית כמשהו טבעי ורגיל, הוא סיפור של מסירות ואחריות.

רצינו לשמוע קצת מאחורי הקלעים על רשת אור התורה, ההקמה, החזון, הלימוד, המימון, והניהול באופן שוטף. לצורך כך פנינו אל ראש הכולל הרה"ג ר' מאיר בן זכרי שליט"א, ואל מנהל הכולל הרב שכנא פרנס שליט"א, לשמוע מעט על מאחורי הקלעים של המהפכה השקטה.

הנה לפניכם הפרק הראשון בסדרה, ובו יסופר על ימי הקמת הכולל, ועל שלשת החבורות הראשונות מיני רבות שהוקמו בה.

לקרוא ו... להאמין!

פרק א: מגרעין קטן לאימפריה של תורה

הסיפור המלא מאחורי רשת הכוללים "אור התורה"

סיקור מורחב וראיון מרתק עם ראש הכולל, הרה"ג מאיר בן זכרי שליט"א, המגולל את מסע ההקמה, האתגרים שבדרך, הסייעתא דשמיא המופלאה וההתפתחות המרשימה לרשת כוללי ערב עניפה.

הניצוץ הראשוני: אברך אחד, סדר ערב ומעשרות

נשמה לדעת, כיצד נטמנו הזרעים הראשונים של המפעל הכביר הזה?

"כשמסתכלים לאחור, רואים בחוש איך כל הדרך לוותה בהשגחה פרטית מדוקדקת, פותח הרה"ג מאיר בן זכרי שליט"א בחיוך של סיפוק. "הכל החל למעשה באופן תמים וספונטני לחלוטין. היה זה אברך יקר שחיפש מסגרת לימוד לסדר ערב, אך היה זקוק למסגרת שאינה בעלת כללים נוקשים מדי. כדי שלא

ייווצר מצב שבו הוא נשאר ללא קביעות עתים לתורה בערב, אמרתי לו: 'תשב, תלמד לפי יכולתך, תרשום באופן מסודר את שעות הלימוד - ואני כבר אדאג להעניק לך מלגה', מלגה שאותה נתתי מכספי מעשרות שלי. מתוך הדאגה של אברך אחד לחברו, נבט הניצוץ הראשון."

כיצד הניצוץ הזה הפך לקבוצה ממשיית?

רשת כוללים בארה"ק

"לקראת חודש אלול תשע"ט התרחש המפנה הראשון. הגיע תורם יקר והציע תרומה חד-פעמית בסך 3,000 שקלים עבור חודש אחד בלבד. בעקבות כך, התקבצה קבוצה איכותית של כ-10 אברכים שלמדו בבית המדרש 'עטרת שלמה'. באופן מופלא ומדויק, כאשר סיכמנו בסוף החודש את שעות הלימוד והחישוב של המלגות, הסכום הכולל יצא בדיוק 3,000 שקלים - לא שקל פחות ולא שקל יותר! באותם ימים נקראה המסגרת 'ליבו חפץ', על שם שכל אברך למד את מה שליבו חפץ, אך כיוון שהתרומה הייתה חד-פעמית, הלימוד במסגרת זו נקטע לאחר מכן."

התקומה מחדש, הדיבוק חברים והדחיפה הגדולה

איך קם הכולל מחדש מתוך אותה הפסקה?

"השמועה על הניסיון המוצלח של הכולל התגלגלה ועברה מפה לאוזן, עד שהגיעה לאוזניו של יום נמרץ. הוא חיבר אותי מיידית עם הרב היימן, המפעיל את רשת

סיקור נרחב על הכולל, ימי הבראשית ועוד

הלומדים בימים אלו ממש לקראת סיום סדר קדשים והש"ס כולו!

חבורת "עמוד היומי" בברכפלד: בראשות הרה"ג יצחק אלקובי שליט"א. בעבר פעלה המסגרת כגוף עצמאי, אך מתוך רצון להתייעל ולהתרחב, שולבה כחלק בלתי נפרד מתוך מטריית הרשת.

מקור השם "אור התורה" והניהול הטכנולוגי המתקדם

מהו הסיפור מאחורי השם "אור התורה"?

"במשך כמעט שנה וחצי פעלנו ללא שם רשמי. כאשר הוקמה החבורה הנוספת והמערכת החלה להתמסד בהיקף נרחב, הוחלט על השם 'אור התורה'. הרעיון העומד מאחורי השם מבוסס על המהות של הלימוד בערב: התורה היא האור המאיר את חשיכת הלילה. אור התורה מחיה את הלומד, מעניק לו סיפוק רוחני עצום לאחר יום עמוס, ומפיץ את אורו הזוהר על הבית כולו ועל הסביבה כולה." איך מנוהלת הרשת כיום ברמה הארגונית והלוגיסטית?

כיום, "אור התורה" אינה עוד יוזמה מקומית, אלא רשת מבוססת ומסודרת המופעלת ברמת מקצועיות גבוהה:

מערכת דיווחים חדשנית: כל דיווחי השעות מנוהלים תחת המטרייה הרחבה של רשת הכוללים של הרב היימן. הלומדים נהנים ממערכת טכנולוגית משוכללת, דיגיטלית ונגישה, המאפשרת דיווח שעות עצמאי, אמין ומדויק.

עמידה בזמנים וחלוקת מלגות: הודות למנגנון הניהול הממוחשב, חלוקת המלגות מתבצעת בזמן ובדיוק מרבי מדי חודש בחודשו, בסייעתא דשמיא. הלב הפועם של הרשת דופק כסדרו, ומעניק יציבות ורווחה גדולה למאות הלומדים. המשך הסיקור יהיה בגליונות הבאים א"ה.

כוללי 'בין הזמנים' במודיעין עילית המפורסמת, העובדת במודל מיוחד של שותפות 'חצי חצי' עם ראשי הכוללים. במקביל, חבר קרוב ששמע על הרעיון להקים את הכולל מחדש, דחף בכל הכוח ולא הרפה. החלטנו לקחת יחד אחריות: כל אחד מאיתנו לקח על עצמו החזקה של מספר אברכים.

אחד גייס את אחיותיו להחזקת ששה אברכים, אחד לקח על עצמו ששה נוספים, מישהו נוסף הצליח להחזיק עשרה אברכים, וכך הצלחנו להקים מסגרת תחת כוללי הרב היימן.

כך הוקם הכולל מחדש בבית הכנסת 'בית יצחק', שם פעל בהצלחה מרובה במשך שנה וחצי. דמות מפתח מרכזית שליוותה אותנו, עודדה, דחפה ולא נתנה לנו להרים ידיים ברגעים המורכבים הייתה ידידינו הרה"ג אליהו רצקר שליט"א. בהמשך, עם גידול במספר הלומדים, עברה הפעילות לבית המדרש 'עטרת שלמה'.

התרחבות החבורות והתפתחות הלמידה

מתי החלה החלוקה לחבורות לימוד מוגדרות?

"עם סייעתא דשמיא גדולה, ככל שהציבור גדל, זיהינו צורך לגוון ולהעמיק במסלולי הלימוד"

חבורת סדר מועד: קבוצה שנוסדה על ידי הרב בן זכרי במטרה להתמקד בלימוד מסכתות מסדר מועד - נושאים שאינם נלמדים בדרך כלל במסגרות הבוקר הרגילות.

כיום עומד בראשות החבורה ביד רמה הרה"ג מיכאל אלקובי שליט"א.

חבורת "זכרון אפרת": הוקמה לזכרה ולעילוי נשמתה של הנערה אפרת מצליח ע"ה, בראשות הרה"ג מנשה גבאי שליט"א. בחבורה זו קבעו לימוד מעמיק בסדר נשים, ולאחר שסיימו בהצלחה את סדר נשים ונזיקין, עומדים

מהנעשה והנשמע

ברשת הכוללים 'אור התורה' - תשרי תשפ"ז

מעמדות סיומים, הרחבת גבולי התורה ואירועי רשת הכוללים 'אור התורה'

בשורה מרנינה: פתיחת שני סניפים חדשים במרכזי העיר

בסימן טוב, בסייעתא דשמיא ובמזל טוב אנו שמחים לבשר לציבור הרחב על פתיחתם של שני סניפים חדשים, מפוארים ושוקקים, אשר מצטרפים בשרשרת הזהב לרשת הכוללים: סניף "אוהל מנחם" - הוקם בבית הכנסת אוהל מנחם ברחוב משך חכמה, ומהווה מגדלור של תורה לכל תושבי השכונה. סניף "היכל יצחק" - הוקם בבית המדרש הגדול ברחוב חפץ חיים, ומשך אליו כבר בימים הראשונים עשרות אברכים מצוינים. סניפים חדשים אלו מצטרפים לשאר סניפי הרשת המאירים את העיר באור יקרות, ומקיימים כפשוטו "לילה כיום יאיר" מכל בית מדרש והיכל תורה.

מעמד פתיחת סניף "אוהל מנחם"

התרגשות רבה ורושם כביר אפפו את מעמד פתיחת הסניף החדש בבית הכנסת "אוהל מנחם" ברחוב משך חכמה. במעמד החגיגי, שנערך בהשתתפות מורחבת, נשא דברים חוצבים מורם ורבם, רב בית הכנסת הגאון רבי יוסף קסלר שליט"א. בדבריו העלה על נס את חשיבות קביעות העתים לתורה ואת הבחירה לפתוח סניף שוקק דווקא במקום זה. הגאון שליט"א הרעיף ברכות חמות ומרגשות על אברכי הכולל החדשים המפארים את כתלי בית המדרש ויוצרים קול תורה אדיר המדהדד למרחקים.

בתמונה: הגאון רבי יוסף קסלר שליט"א במעמד הפתיחה הנרגש לצד אברכי הכולל

מהנעשה והנשמע

ברשת הכוללים 'אור התורה' - תשרי תשפ"ז

חיזוק וברכה מליבן של ישראל

בתקופה האחרונה זכו ראשי הכולל שליט"א להיכנס למעון הקודש של מרן הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א, להתייעצות וברכה בכל עניני הכולל העומדים על הפרק.

מרן שליט"א היטה אוזן קשבת לדיווח המפורט על התרחבות ספסלי בית המדרש, הגיב בהתרגשות רבה ובירך מעומק הלב את כל התורמים, הנדיבים והשותפים שמחזיקים את עמוד התורה. בדברי חוצבו עורר וחיזק נמרצות את ראשי הכולל והאברכים לשקוד על התורה ביתר שאת וביתר עז, ולהמשיך להרבות חילים לתורה ולתעודה בכל אתר ואתר.

בתמונה: ראשי הכולל שליט"א בקבלת ברכה והדרכה ממרן הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א

מעמד פתיחת סניף נוסף לכולל "לרעך כמוך" בקהילת היכל יצחק במודיעין עילית

ראשי הארגון העולמי להפצת תורת בין אדם לחברו ואברכי הכולל נכנסו למעונו של מרן פוסק הדור הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א להתברך ולהתחזק לרגל הרחבת גבולות הקדושה.

לרגל פתיחת סניף נוסף של כולל הערב "לרעך כמוך" בבית המדרש דקהילת "היכל יצחק" בעיר מודיעין עילית, עלו ראשי הארגון העולמי להפצת תורת בין אדם לחברו, יחד עם אברכי הכולל, למעון קודשו של מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, כדי להתייעץ עמו ולקבל את ברכת דרכו להמשך הרחבת הפעילות.

כולל "לרעך כמוך" הינו חלק מרכזי מפעילותו חובקת התבל של הארגון העולמי, ובמסגרתו שוקדים עמלי התורה בעיון רב ובשיטתיות על סוגיות והלכות סבוכות הנוגעות לחיי היום-יום בתחום שבין אדם לחברו.

ראשי הכולל הציגו בפני מרן שליט"א את מתכונת הלימוד הייחודית של החבורות החדשות שהוקמו לעילוי נשמת הגאון רבי יצחק אייזיק מנצח זצ"ל, המתמקדות בהעמקה ובירור הלכות בן אדם לחברו הלכה למעשה. מרן שליט"א קיבלם בחביבות גלויה ובמאור פנים נדיר, התפעל עד עומק לבו מהיוזמה המבורכת, ובירך בחום את הלומדים והמחזיקים. במהלך השיחה הציב מרן יסוד עמוק והתבטא בחרדת קודש: "תפילה זה דרבנן, ובן אדם לחברו זה דאורייתא!" - אמירה נוקבת שהותירה רושם כביר על כל הנוכחים.

במהלך הביקור המרומם קיבל מרן שליט"א בחמימות נדירה ובמאור פנים מיוחד את ראשי הכולל, הגאון רבי דוד אריוביץ שליט"א, ואף התבטא כלפיו בהערכה עצומה: "מגיע לך נשיקות!". הגר"ד אריוביץ שליט"א הזכיר למרן את

מהנעשה והנשמע

ברשת הכוללים 'אור התורה' - תשרי תשפ"ז

חליפת המכתבים התורנית העניפה שהתקיימה ביניהם בעבר בענייני הפצת תורת בין אדם לחברו. במהלך הדברים נשא מרן שליט"א דברים נלהבים על גודל החובה והחשיבות של העיסוק בעניינים אלו, והדגיש את הצורך בלימוד הלכות אלו בעיון ובקביעות. אחד מאברכי הכולל הזכיר בפני מרן שליט"א כי מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל היה לומד בקביעות בספרי "לרעך כמוך". עוד סיפר, כי כאשר הגיע מחבר הספר שליט"א אל מרן הגר"ח קניבסקי, ציין בפניו מרן כי חסר לו כרך א' של הספר. פתיחת הסניף החדש במודיעין עילית מצטרפת לפעילות ההולכת ומתרחבת של ארגון "לרעך כמוך", הפועל להנחלת לימוד תורת בין אדם לחברו ולהפצת הידיעה והמודעות לחשיבותן של ההלכות המעשיות הנוגעות לכל תחומי החיים.

ברכת השנים

לקראת סיום המעמד ביקש הגאון רבי מאיר בן זכרי שליט"א ברכה עבור כלל רשת כוללי "אור התורה", ומרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א נענה לבקשה ובירך את פעילות התורה ואת כל העוסקים במלאכת הקודש בחום ובברכות לרוב.

מעמד סיום מסכת בסניף "שירה חדשה"

מעמד סיום מסכת מרומם, מרגש ומלא רושם נערך בחבורת הגר"י גראד שליט"א בסניף "שירה חדשה", לרגל סיום פרק מופלא של לימוד יסודי ומעמיק. את המעמד פיאר בהשתתפותו רב בית המדרש "חזון דוד - שערי תשובה", הגאון רבי אליהו קלרמן שליט"א, אשר הטריח את עצמו במיוחד כדי להשתתף בשמחת התורה. הגר"א קלרמן שליט"א נשא מדברותיו בפני בני החבורה, שיבח מקרב לב את שקידתם הנפלאה ואת עומק העיון שהפגינו, ועורר בדברים נרגשים על גודל המעלה והזכות של סיום מסכת בימי הרחמים והסליחות כסנגור ראשון במעלה לקראת יום הדין.

בתמונה: הגאון הגדול רבי אליהו קלרמן שליט"א
נושא דברים נלהבים בפני בני החבורה

מהנעשה והנשמע

ברשת הכוללים 'אור התורה' - תשרי תשפ"ז

שיעור מעשי יוצא דופן בהלכות שחיטה וטריפות

חוויה עיונית מרתקת נרשמה עבור לומדי מסכת חולין בחבורות "הדף היומי" שע"י רשת הכוללים, אשר זכו לשיעור מעשי נדיר שמחישת הלימוד והפכה אותו ל"תורת חיים".

במסגרת זו התקיים מעמד מיוחד של שחיטת כבש, אשר בוצע במומחיות ע"י ראש חבורת הדף היומי "זכרון אפרת", הגאון רבי מנשה גבאי שליט"א, יחד עם ראש חבורת ההלכה בסניף "שירה חדשה", הגאון

רבי יצחק דיין שליט"א. הרבנים הגאונים, שידיהם רב להם בהוראה מעשית ובהלכות שחיטה וטריפות, ליוו את התהליך שלב אחר שלב, והציגו בפני הלומדים הנרגשים את בדיקות הסכין, הבדיקות הפנימיות ופרטי הדינים הסבוכים הלכה למעשה.

בתמונה: הגר"מ גבאי שליט"א והגר"י דיין שליט"א בבדיקת כשרות הריאה לאחר הניפוח בפני האברכים

שיעור מרתק ומעורר בחבורת "תפארת נחמן - אור עולם"

בני חבורת "תפארת נחמן - אור עולם" זכו למסכת מרתקת של חיזוק והתעלות, במסגרת שיעור עומק מיוחד ומעורר שנמסר מפי המרצה הנודע הגאון רבי ישראל גולדווסר שליט"א, ראש כולל "אור עולם".

במהלך השיעור שילב הרב גולדווסר שליט"א בכשרון רב ובמתק שפתיים רעיונות מוסריים עמוקים יחד עם יסודות סוגיות הלימוד, תוך שהוא מתבל את דבריו בדוגמאות מוחשיות ובפרפראות למחשבה.

השיעור הותיר רושם עז על הלומדים והפיח בהם התעוררות רבה וחיות חדשה לקראת יום הדין הבעל"ט.

בתמונה: הרב ישראל גולדווסר שליט"א במהלך מסירת השיעור המרתק

היערכות מרוממת לחג: מכירת ארבעת המינים במחיר הקרן מטעם "אור התורה"

כלל הציבור ואברכי הכולל נהנו מסחורה מובחרת ומהודרת, לצד מענה הלכתי זמין מפי מורי הוראה רבני הכולל. לקראת ימי החג הבעל"ט, התקיימה מכירת ארבעת המינים מרכזית ומפוארת עבור אברכי הכוללים וכלל הציבור, במחיר הקרן. המכירה נערכה במוצאי צום גדליה בבית המדרש "שירה חדשה" (בית שלישי), והציעה מגוון עצום של

מהנעשה והנשמע

ברשת הכוללים 'אור התורה' - תשרי תשפ"ז

סחורה טריה, מובחרת ומהודרת במיוחד.

הציבור הגדול שנהר למקום נהנה מהיצע עשיר של ארבעת המינים:

הדסי פרנס בכל הרמות. לולבי טירת צבי - סחורה טריה ואיכותית. אתרוגים מובחרים, פתוחים וארוזים.

לנוחות הקונים, במקום יצאה בשורה מיוחדת של אחריות הניתנת במהלך החג. כמו כן, כדי להבטיח קנייה כשרה ומהודרת ללא ספקות, ישבו במקום מורי הוראה ומו"צ מטעם רבני הכולל שענו לשאלות הציבור, וביניהם הרה"ג יקותיאל גליק שליט"א, הרה"ג נתן ברוורמן שליט"א מרבני חבורת תפארת נחמן, המוסר שיעורים רבים ברחבי העיר, ולו תלמידים רבים. הרבנים בדקו את המינים בסבלנות ובמאור פנים והשיבו לכל פנייה.

המכירה הייתה פתוחה לכלל הציבור, תוך אפשרות לתשלום נוח באשראי, מזומן והמחאות, וזכתה לתשבחות רבות על הארגון למופת, טיב הסחורה והמחירים המיוחדים.

מהנעשה והנשמע

ברשת הכוללים 'אור התורה' - תשרי תשפ"ז

הכרת הטוב והערכה - חלוקת שי מרהיב לידידי ומחזיקי "אור התורה"

מחווה ייחודית ומאירה הוענקה לתורמים ולידידים הנאמנים, כאות הוקרה על שותפות איתנה בהחזקת תורה לאורך כל ימות השנה.

במסגרת היערכות רשת הכוללים "אור התורה" להביע את עומק תודתה והערכתה לידידיה ולמחזיקי התורה, חולק בימים אלו שי מכובד, יוקרתי וייחודי לתורמים הנאמנים העומדים לימין הכולל בכל עת.

מתוך מחשבה עמוקה ושימת דגש מיוחדת על הפצת אור התורה והשבת, נבחרה תשורה מיוחדת במינה, המסמלת את האור. כיסוי מתגים מעוצב מבית "להאיר": מתנה פרקטית ומודרנית המוסיפה הידור ואסתטיקה לשביתתו של הבית בשבת.

פרט קטן אך משמעותי שלכד את תשומת הלב בחלוקת השי האחרונה, היה ההשקעה הניכרת אפילו באריזה עצמה. לכבוד המאורע יוצרו שקיות מיוחדות ומעוצבות הנושאות בגאון את לוגו "אור התורה".

ההשקעה באריזה המכובדת שיקפה את ההערכה העמוקה ואת המחשבה שהוקדשה לכל הפרטים, קטנים כגדולים, כדי להעניק את השי בצורה המרוממת והאסתטית ביותר. האברכים הביעו את התפעלותם מהחשיבה על כל הפרטים ומהמראה המכובד שהוסיף הרבה לשמחת החג.

לכל ערכה צורפה איגרת ברכה מיוחדת, מרגשת ומכובדת, הנושאת את ברכתם החמה של ראשי הכולל ורבני הרשת שליט"א. באיגרת מובעת תודה עמוקה על הזכות הכבירה שנפלה בחלקם של מחזיקי התורה להיות אלו התומכים ב"עץ החיים", ולזכות בשפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם בזכות עמלי התורה.

התורמים והידידים הודו מקרב לב על המחווה המרגישה והמאירה, והביעו את שמחתם על השותפות החמה עם רשת הכוללים.

מבט לעתיד: ממשיכים להגדיל תורה ולהאדירה

מה שהחל כיוזמה מקומית צנועה הפך בתוך שנים ספורות לאימפריה של ממש, המאירה את העיר כולה בקול התורה ובשקידת הלומדים. השנה החולפת הוכיחה מעל לכל ספק כי רשת הכוללים אינה קופאת על השמרים, אלא מוסיפה ללכת מחיל אל חיל, להתרחב ולפתוח סניפים וחבורות חדשות הפורשות את חסותן על מאות עמלי תורה. כאשר מביטים קדימה אל עבר העתיד, שאיפתה של הנהלת הרשת היא להמשיך ולהרחיב את גבולות הקדושה, לפתוח שערים נוספים לכל אברך המבקש לקבוע עתים לתורה בסדר ערב, ולבסס את המערך הלוגיסטי והתמיכה הרוחנית והגשמית בלומדים. יהי רצון שבס"ד ימשיך המפעל הכביר הזה להכות שורשים, להפיץ את אור התורה בקרב הציבור כולו, ולזכות להגדיל תורה ולהאדירה מתוך הרחבת הדעת, בריאות ואיתנות, וזכה לראות בהגדלת כבוד שמייים בעולם.

הושענות ופיוטים לעמלי אור התורה

הושע נא

אל אור התורה, בית המדרש כונן, גרש החשך ובעמך חונן - הושע נא!
 דורשי סודותיה, הגות לילה ויום, ווי העמודים המאירים כהיום - הושע נא!
 זכר שוקדי חבורות, חיל יעשו בסברה, טעם זבול מפיצים בעז ובאורה - הושע נא!
 יגדיל תורה ויאדיר, כוללים לפאר, לאל חי סגור, מקדש מעט להזהיר - הושע נא!
 גר מצוה ואור הלמוד, סוכך על עמליה, עוטי עז בסכת שלומיה - הושע נא!
 פדה שוהים בעצרת, צדיקים כתר, קבל צעקתם בסוף החתם והגמר - הושע נא!
 ראה שותפים ומחזיקים, שמרם מכל נגף, תמתיק הדין ותסיר כל נגף - הושע נא!
 כהושעת עמלי תורתך בכל הדורות - פן הושע נא!

אושפיזין עילאין

"אזמין לסעודתי שבעה אושפיזין עלאין קדישין,
 דשרין בצילא דמהמנותא דאור התורה."
אברהם - מדת החסד:
 ייעול אברהם אבינו, זכות חסד והחזקה,
 המחזיק ידי עוסקי תורה בגד לב ובסבר פנים יפות.
יצחק - מדת הגבורה:
 ייעול יצחק אבינו, זכות הגבורה והעמלה,
 יגיעת האברכים המתגברים בעז על כל קושי לשקד על התורה.
יעקב - מדת התפארת:
 ייעול יעקב אבינו, איש תם יושב אהלים,
 זכות תפארת בתי המדרש ועמקה של הלכה.
משה - מדת הנצח:
 ייעול משה רבנו, נותן התורה,
 זכות הנצחיות של לומדי שמע ומנהיגי החבורות.
אהרן - מדת ההוד:
 ייעול אהרן הכהן, אוהב שלום ורודף שלום,
 זכות אחות החברים ונועם המדות בספסלי הכולל.
יוסף - מדת היסוד:
 ייעול יוסף הצדיק, זכות היסוד והשפעה, ש
 יִשְׁפִיעַ בְּרַפְת שְׁמִימ, פִּרְנָסָה וְהַצְלָחָה לְכָל הַשְׁוֹתָפִים.
דוד - מדת המלכות:
 ייעול דוד מלך משיחא, נעים זמירות,
 זכות הרוממות והפבוד לכל עמלי התורה ותומכיה.
 "תשבו תשבו אושפיזין עלאין - בצלא דכהני ועמלי אור התורה,
 ותפרש עליהם ועל בתיהם סכת שלומה!"

מכניסי רחמים

מכניסי תורה,
 הכניסו לומדי תורתנו
 לפני מלך יושב על כסא רחמים.
משמיעי תפלה,
 השמיעו תפלות האברכים
 לפני שומע תפלה.
משמיעי צעקה,
 השמיעו צעקת עמלי התורה
 לפני שומע צעקה.
מכניסי דמעה,
 הכניסו דמעות השוקדים על הדף
 לפני מלך מתרצה בדמעות.
מלאכי הסגוריה,
 העלו זכות הנדבנים והמחזיקים
 לפני מלך קל רם ונשא.
כי מליצי יושר הם:
 עמלם, תורתם, וצדקת החזקתם,
 יעלו למליץ יושר אחד מני אלה,
 לכתב ולחתם את כל בתי המדרש
 לשנת חיים, שלום, ופרנסה טובה.

אלול באור התורה

ידיד יקר, ושותף נאמן!

ימי אלול הקדושים והנעלים אינם ככל הימים - אלו ימים שבהם מעט הכמות שווה רב האיכות, וכל רגע של שקידה בתורה יקרה מפנינים. בימים אלו, בהם הלבבות מתעוררים וכל רגע נמנה ונחשב, גודשים מאות עמלי התורה את היכלי הלימוד המורחבים של רשת הכוללים "אור התורה".

תלמידי חכמים מופלגים לצד צורבי מרבנן נמרצים, אברכים צעירים בתחילת דרכם לצד מרביצי תורה נחשבים וותיקים, יושבים אלו לצד אלו שכמ אל שכמ בחבורות מאוגדות ומלאות חיות. כל אחד ואחד שוקד על תלמודו בעוז ובשמחה במה שלבו חפץ, תוך שהוא יונק את המעלה העצומה של לימוד בחבורה - לימוד המרומם את היחיד, מדבק את החברים, ומגביה את דרגת הלימוד לגרסא דינקותא בחיות מתחדשת. בזכות תמיכתך האיתנה והשותפות הנאמנה שלך, קול התורה הולך ומתגבר, היכלי הלימוד הולכים ומצרצרים מרוב לומדים, וכבוד שמיים מתרבה וגדל בעולם.

קה לך סגור ליום הדין!

ערב יום הדין, כשהספרים פתוחים והמאזניים שקולות, זה הזמן לבטח את השנה החדשה בזכות המגן והצינה של החזקת התורה:

החזקת אברך לחודש: 300 ש"ח

נציב יום בכל היכלי התורה: 300 ש"ח

החזקת חבורה שלמה לחודש: 3,000 ש"ח

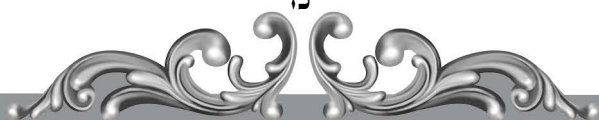
תרום עכשיו בקלות ב"נדרים פלוס" ותזכה לכתב חתימה טובה,

לשנה מבורכת, שפע ברכה, והצלחה בכל מעשי ידיך!

אין סגולה כתורה!

בברכת שנה טובה ומתוקה

אור התורה

ברכת מזל טוב

לידידנו הנעלים בני חבורת 'אור התורה' די בכל אתר ואתר
לרגל השמחה השדויה במעונם

כוס תנחומים

לידידנו הנעלים

הרב יחיאל הרשוכיץ שליט"א
ואחיו הרב נח הרשוכיץ שליט"א
על פטירת אביהם הגדול
הרב אברהם מאיר זצ"ל
בעל הנחמות ינחמם
ובמהרה יקצו וירגו שוכני עפר

הרה"ג יקותיאל אלפא שליט"א
לרגל הולדת הבן
הרה"ג נתן אהרון שליט"א
לרגל הולדת הבת

הרה"ג יקותיאל גליק שליט"א
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו נ"י
יה"ר שיזכה לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ה

יה"ר שיוזכו לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים,
ורוב נחת דקדושה

ברכות מזל טוב חמה לחבורת 'תורת חיים' בבית המדרש 'שירה חדשה', לרגל סיום הל' גדה חציצה וטבילה,
שנלמדו בעמל ויגיעה, ואף עמדו בהצלחה בכור המבחן אצל מרגן ורבנן הגאון הגדול ר' שריאל רוזנברג שליט"א,
והגאון הגדול ר' שבח צבי רוזנבלט שליט"א, ובס"ד התחילו בתחילת הזמן הל' שבת.
יה"ר שכשם שזכו לקנין אמיתי בהל' טהרה כן יזכו בהל' שבת

עם חתימת גליון חודש תשרי המפואר, מערכת 'יגדיל תורה' של רשת הכוללים "אור התורה"
שוקדת על עריכת הגליון הבא - גליון חגיגי ומורחב אשר יופיע בעז"ה
לקראת חג החנוכה תשפ"ז

זוהי הזדמנות פז לכלל חברי הכוללים ולומדי בית המדרש ליטול חלק,
להגדיל תורה ולהאדירה, ולשלוח את פרי עמלם בעומק הסוגיות
ניתן להגיש מאמרים, חבורות והערות בנושאים הבאים:

- ענייני דיומא: בענייני תשובה, מצוות שופר, הלכות סוכה וארבעת המינים, וסדר המועדים.
- סוגיות הש"ס: ביאורים, מערכות והארות עמוקות בסוגיות הנלמדות כעת בהיכלי הכוללים.

1. נא להקפיד על כתיבה תמציתית, ערוכה ומנומקת היטב (עד כ-800 מילים למאמר).
2. את החומרים יש להעביר לראשי הכוללים או ישירות למייל המערכת לא יאוחר מיום יט כסליו.
3. המערכת שומרת לעצמה את הזכות לערוך או לקצר את המאמרים כפי צורכי העימוד והסגנון.

בברכת התורה, מערכת יגדיל תורה

הגליון נתרם
להצלחת התורם שליט"א
החפץ בעילום שמו
שתרם כל הוצאות העלון

לומדים יקרים!
הגליון הבא יצא אי"ה בעוד מספר שבועות, לקראת חנוכה
ניתן לשלוח ד"ת (עד 700 מילים) לכתובת 7692680@gmail.com
כמו"כ, נא לעדכן שמחות ועדכונים את ראשי הכוללים שליט"א או דרך מערכת
נדרים,
בברכה, הנהלת כולל אור התורה בארה"ק